

Arbeiderbevegelsens
Arkiv
bibliotek

Rute 80

NUMMER 6
1982
16. ÅRGANG

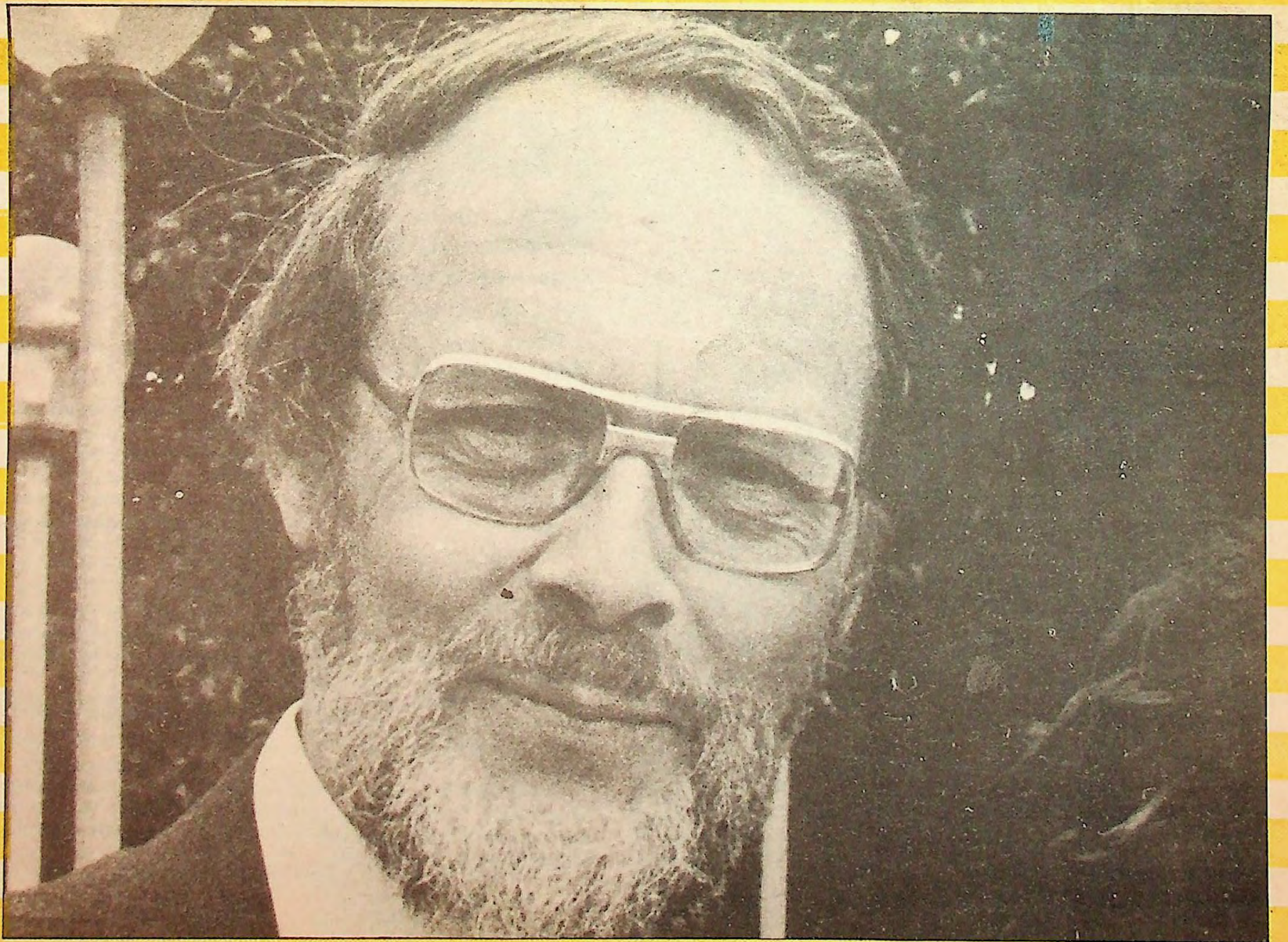
001090
ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV
FOLKETS HUS 11 C
OSLO 1

RØD UNGDOMS MAGASIN

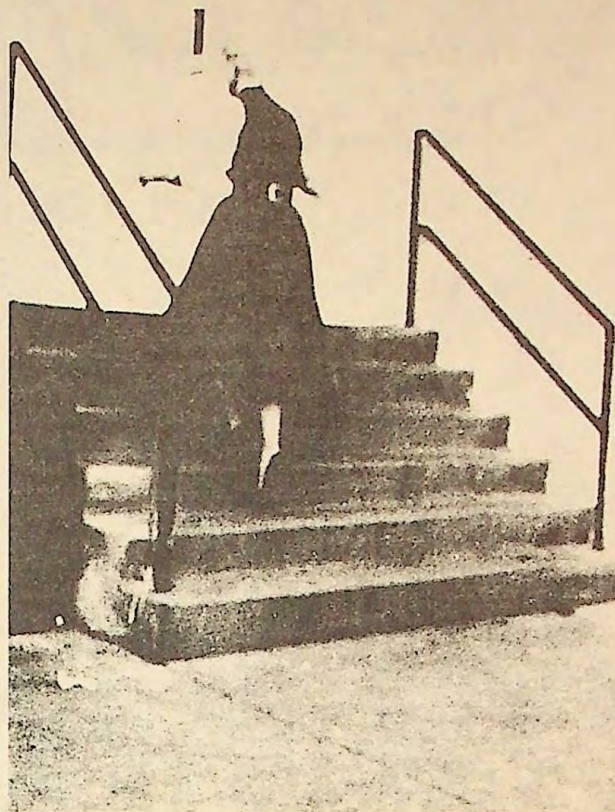
Tore Austads store nederlag

JAMES
DEAN
EVIG
UNG

f389 (0513) R9

DØDEN

Det må være vanskelig, for ikke å si umulig, å forestille seg James Dean som middelaldrende. Men hadde han levd ville han feiret sin 52. fødselsdag 8. februar neste år.

Men i virkeligheten ble ikke Dean en gang halvparten så gammel.

«If a man can bridge the gap between life and death. I mean, if he can live on after he's died, then maybe he was a great man...»

James Dean

Døden i solnedgangen

For 27 år siden, litt før klokka halv fem på ettermiddagen 30. september 1955, braste han inn i en trailer med sin Porsche Spider på Highway 466 utenfor Los Angeles, og døde få minutter etter.

Dødsfallet ga næring til en idoldyrkelse som bare kan sammenliknes med Rudolf Valentino-kulturen i 1920 åra.

Knapt i gang

Men på det tidspunktet James

Dean døde var hans karriere knapt nok kommet i gang. Vel hadde han hatt suksesser som teaterskuespiller, og vært statist i tre spillefilmer. Men det var gjennom filmatiseringen av John Steinbecks roman *Øst for Eden*, at han etablerte seg som filmskuespiller.

Og så gikk han bort og døde. Men før han gjorde det, hadde han gjort ferdig to filmer til.

Forhåndsreklame

Den første var faktisk under utsendelse. Og «bedre» forhåndsreklame enn hovedrollenehaverens død kunne vel neppe filmselskapet Warner Brothers ha fått.

Ei uke etter James Deans død hadde *Rebel without a Cause* eller *Rotløs Ungdom* som den ble hetende på norsk,

premiere. Seinere kom også hans tredje og siste film *Giganten*, som for kort tiden siden ble vist i norsk fjernsyn.

Straks «*Rebel*» ble satt opp, begynte myten å vokse.

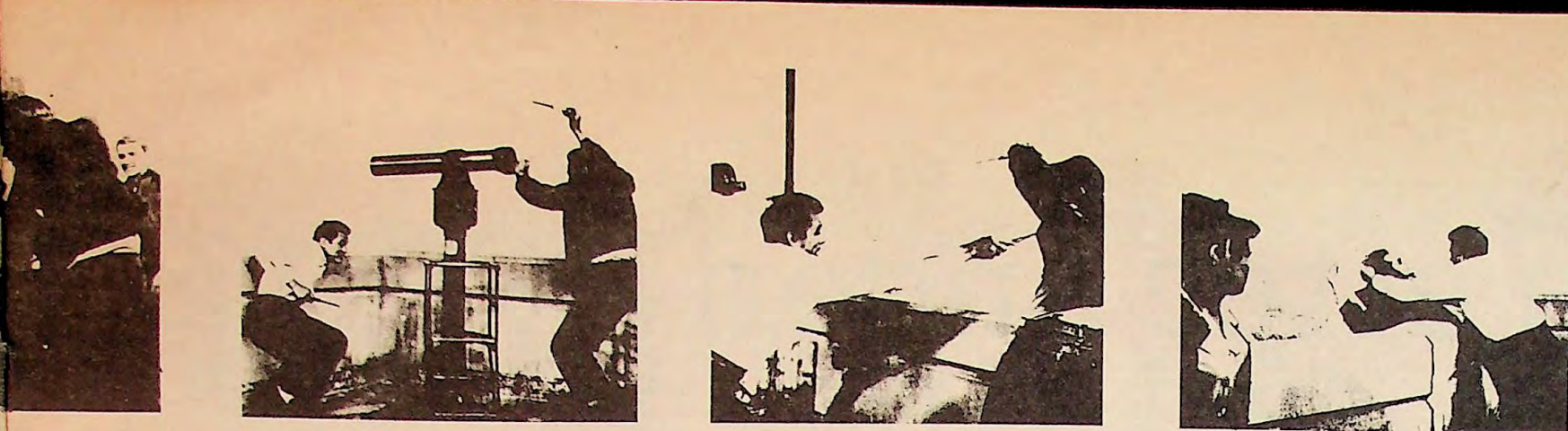
James Dean fikk imagen som den unge, desillusjonerte mannen, som egentlig er god nok, men som ikke finner seg til rette i den vestlige middelklassesamfunnet.

Rock & Roll

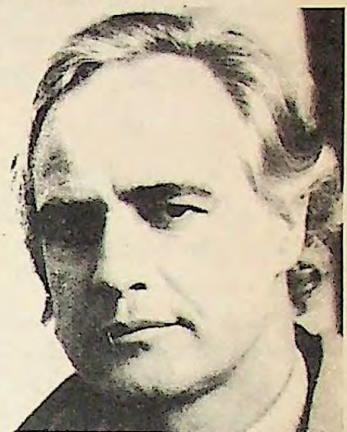
Samtidig som Dean døde slo også *Rock and Roll* gjennom. De store «fedrelandskrigene» var over. Det var ikke James Deans generasjon som hadde kjempa i den andre verdenskrigen, og de som hadde kjempet for USAs ære i Korea kom hjem til et samfunn det var vanskelig å tilpasse seg i, et samfunn der krigsheltene uten utdannelse ikke passet inn.

Det lå kamp mot autoriteter i lufta. Anderledes adferd. Agresjoner ble ikke bare akseptert, de ble en del av den nye ungdomskulturen.

Samfunnsforskere mener at i nettopp denne tida ble ung-

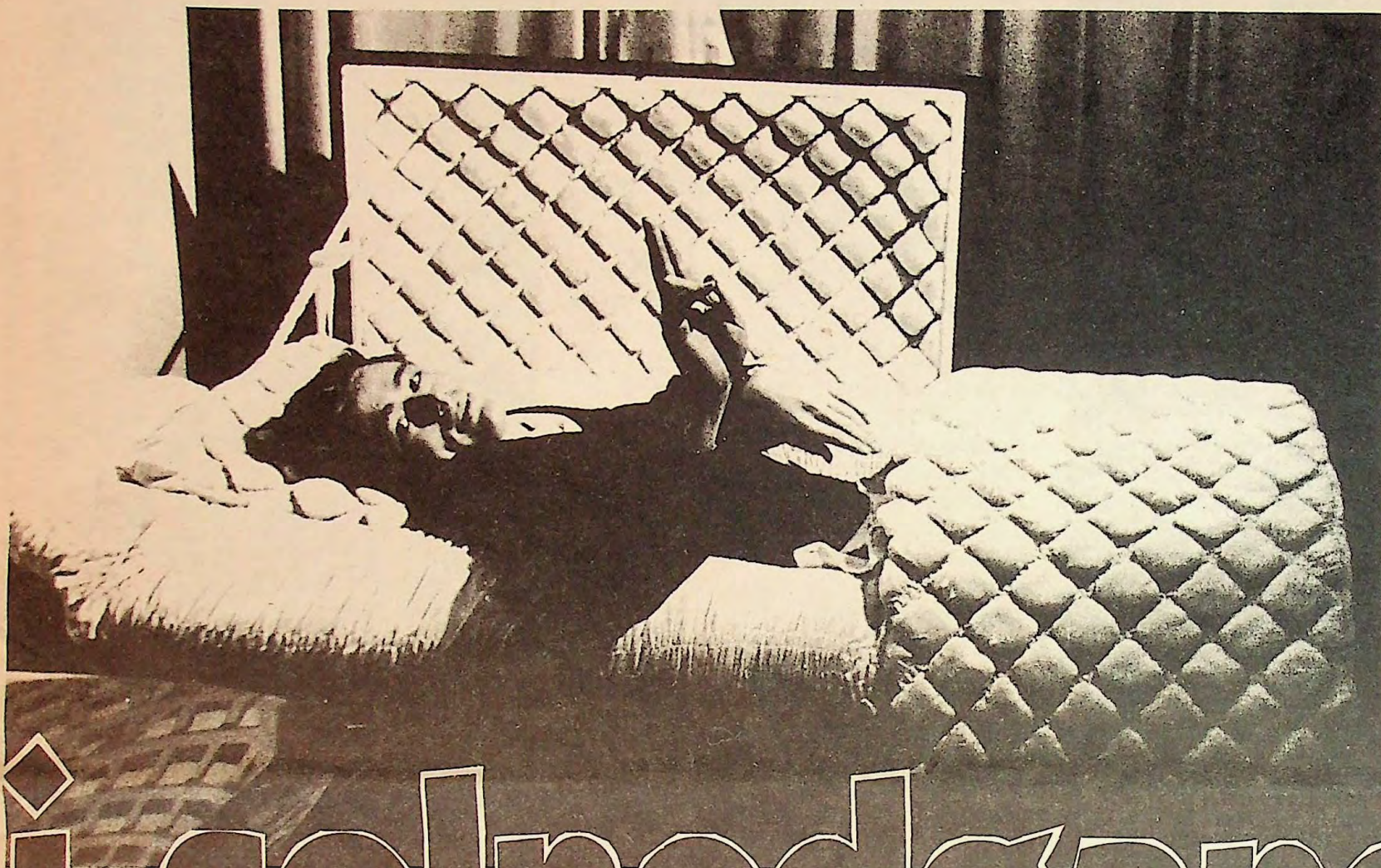
HUMPHREY BOGART

MARLON BRANDO

RUDOLPH VALENTINO sammen med Agnes Ayres i filmen «The Sheik» (1921).

i solnedgangen

dommen for første gang en egen gruppe. Ikke bare stadiet mellom barn og voksen, men ei gruppe med sin egen musikk, sin egen adferd, sin egen klesmote og sine egne meninger.

Alt dette ble underbygd og styrka av James Dean. Både på film og i virkeligheten. Han ble en sikkerhetsventil for den frustrerte og dessillusjonerte ungdommen. Han var karen som turte å gjøre ting, som alle drømte om, og som døde slik han hadde levd.

Mislykka kjærlighet

Deans store kjærlighet, ved siden av raske biler og motorsykler, var *Pier Angeli*, men hennes foreldre likte ikke forbindelsen, og de sørget for at det ble slutt. Kort tid etter giftet hun seg og en historie forteller at James Dean ventet på utstida av kirka da brudeparet kom ut etter å ha fått prestens velsignelse. Da brud og brudgom sto på kirketrappa ruste Dean opp den store motorsykkelen sin og dro vekk, full av bitterhet og forakt.

Andre historier sier at James Dean var bifil og at han egentlig ikke var så interessert i å gifte seg med Pier Angeli.

Det velsmurte Amerika

Men James Dean var ikke aleine om å oppleve ugjengjeldt kjærlighet, om å føle seg til overs i det velsmurte amerikanske samfunnet. Det var en hel generasjon som følte seg fremmedgjort og overflødige, og som derfor hadde behov for noe å identifisere seg med. For James Dean spilte filmrollene som alle unge kjenner igjen fra sitt eget liv. Kringling med foreldrene, kampen for å bli akseptert i gjengen, på jakt etter kjærligheten og alltid på de svakes side. Han var virkelig noe å identifisere seg med. Foreldregenerasjonens samfunn var så bannrättent og ungdomsfientlig, at livet ikke ga noen mening.

Likevel kan man spørre seg hvorfor akkurat James Dean ble så stor, så mytisk og så forudset. Det finnes noen få slike

skuespillere. Rudolph Valentino, Humphrey Bogart og Marilyn Monroe, kanskje noen flere. Men likevel hever Dean seg over disse. Dean spilte i tre filmer og alle har blitt en del av myten. Bogart derimot, spilte i såpeoperaer og ubetydelige filmer i nesten 15 år før de mytiske filmer som *Malteser-falken*, og *Cassablanca*. Liknende kan sies om Monroe og Valentino.

Der og da

Svaret er nok at James Dean dukket opp akkurat der og da, akkurat på det tidspunktet grupper i samfunnet hadde utvikla seg slik at de hadde behov for en identifikasjon.

Men han var ikke aleine. Marlon Brando var der også. Også han var kandidat til å bli denne helten. Og noen dårligere skuespiller var Brando neppe, snarere tvert imot.

Men Brando kjørte seg ikke ihjel, det gjorde Dean.

James Dean ble bare 24 år, og det er den viktigste grunnen til at han ble myte, mens Bran-

do nå, snart tredve år etter er en feit gammel gubbe som velter seg i steinrikdommens behagelige dekadens. Ingenting tyder på at Dean ville vært noe anderledes. James Dean var ikke spesielt samfunnsengasjert. Men han døde ung, før han ble gammel nok til at ungdommen mistet troen på ham. Han rakk aldri å nyte livet som rik skuespiller. Fra gjennombruddet med *Øst for Eden* gikk det faktisk bare en hektisk sommer før det hele var over.

De andre

Humphrey Bogart døde av strupekreft halvannet år etter, Marilyn Monroe ble elskerinne til John F. Kennedy og døde av selvmord (eller tatt av dage av CIA?), Nathalie Wood som spilte mot Dean i «Rotløs Ungdom» ble funnet død på ei strand i California for snart et år siden, *Sal Mineo*, som var den andre motspilleren i «Rotløs Ungdom» ble myrdet for noen år siden.

Liz Taylor, som spilte mot James Dean i «Giganten», er

MARILYN MONROE

blitt gammel og feit. Det samme har skjedd med *Marlon Brando*.

Og i det Hvite Hus sitter en av James Deans skuespillerkolleger...

KNUT IVAR SKEID

Å lete etter enden ved å gå i ring

STATSBUDSJETTET FOR 1983 er lagt fram, og særlig optimistisk lesning blir ikke dette. Statsbudsjettet er lagt fram i lys av den krisa som rir hele den vestlige økonomien. Hva slags krise er dette, er det mulig å løse de problemene som oppstår?

DEN KRISA SOM SKAFFER Europa flere arbeidsløse enn noengang siden krigen, den krisa som gjør at regjeringer over hele verden river seg i håret (unntatt regjeringa Willoch & Presthus) over at de ikke finner noen løsning, er ikke bare en vanlig overproduksjonskrise, men også en strukturell krise.

Overproduksjonskrisene er en del av den kapitalistiske hverdagen. Fordi verdien av det arbeiderne skaper overstiger det de får i lønn, vil det uungåelig bli produsert mer enn det som markedet kan kjøpe. Det blir overproduksjon.

Overproduksjonskrisene er kriser som kommer på toppen av en langvarig nedgående utvikling. Denne utviklinga vil bare bli ytterligere verre etterhvert som tida går, fordi markedene blir mindre etterhvert som folk får dårligere råd. Samtidig øker produksjonen, gjennom datarevolusjonen vil produktiviteten øke enormt, hver arbeider vil produsere mange ganger mer enn det han produserte for bare få år siden. Når markedene minker, og produksjon øker, blir det krise. Uten en krig eller at store nye kjøpekraftige markeder åpnes, er det ikke mulig å løse denne krisa. Kapitalismen er farlig.

PROBLEMET ER Å FÅ solgt varene, Som et grellt speilbilde av kapitalismens vanvidd, sliter den rike verden med å bli kvitt varene sine, mens det store problemet i den tredje verden er å få dekket de mest elementære behovene.

Det finnes forskjellige forslag til løsning på dette. Den klassiske metoden ble utarbeidet av den engelske sosialøkonomen Keynes på 1920-tallet. Hans teori går ut på at hvis du øker den offentlige etterspørselen, vil produksjonen sakte men sikkert øke igjen. Dette har bl.a. vært president Francois Mitterand i Frankrikes resept. Men fordi varelagrene var fulle, og produksjonsapparatene inntakte, er det eneste han har oppnådd at fransk industri kom ut i en håpløs stilling i forhold til utenlandsk industri. Dessuten er den offentlige delen av økonomien i Frankrike, som i andre land så stor, at effekten av å øke den offentlige etterspørselen blir liten,

det er lite å gå på.

DEN MODERNE KRISELØSNINGSTEORIEN er ført i pennen av Milton Friedman som til og med har fått Nobelprisen i økonomi for det. Den går kort og godt ut på at det som ikke er økonomisk lønnsomt skal dø. Subsidiar er en uting, det ødelegger kapitalens «naturlige» kretsløp. At Friedman drømmer seg tilbake til den tida da det ikke eksisterte monopoler og monopolkapitalisme, altså til det forrige århundres frikonkurransekapitalisme, og at han ikke løser de grunnleggende problemene i kapitalismen «glemmer» statsminister Thatcher når hun prøver å sette Milton Friedmans teorier ut i praksis. I USA har de et særdeles dekkende skjellsord på Friedman tanker: «Reaganomics».

Det politiske presset mot denne økonomiske politikken som er så hensynsløs og skaper millioner av arbeidsløse gjør at den ikke kan bli gjennomført fullt ut.

DET ER EN TEORETIKER som «løste» kapitalismens problemer. Hans navn var Karl Marx. Gjennom sine studier av kapitalismen fant han ut at det å lete etter en løsning på disse problemene innenfor ramma av kapitalismen er som å gå i sirkel og lete etter enden, det er umulig. Marx brøt gjennom ramma og satte opp sosialismen som svar, et økonomisk system som fjerner grunnlaget for at krisene blir skapt. Nemlig utbyttinga av arbeiderne. I stedet for produksjon for å skaffe profitt, må det å dekke de forskjellige behovene være målsettinga.

Statsbudsjettet som det er lagt fram er en naturlig fortsettelse av de nedskjæringsbudsjettene som Arbeiderpartiet har lagt fram de siste åra. Samtidig som «Friedman-ideologien» har vært rettesnor for industripolitikken.

Å FJERNE DE SELEKTIVE støttetiltakene (subsidiar av særlig utsatte industrier) vil føre til den visse død for en hel rekke bedrifter. Det må være høyre-politikernes dilemma at de ikke kan gjennomføre Friedmans politikk fullt ut. Arbeidsløsheten, betaling for helsevesnet og skolegang ville ført til revolusjon i Norge. Det økonomisk mest lønnsomme på kort sikt er politisk umulig.

Milton Friedman, Nobelprisvinner i økonomi, og lederstjerne for hele den vestlige verdens kriseramte land. Hans resept er like enkel som den er rå: — La alt som ikke lønner seg dø. Gi ikke folk mer sosial stønad enn de såvidt overlever, for da er de best «motivert» til å komme seg i ny virksomhet. Ikke uten grunn er denne lille mannen blitt kalt for «råttass uten hjerte».

FOTO: BERNT EIDE

Rute80
RØD UNGDOMS AVIS

Nr. 6/1982
16. årgang

Redaktør og ansvarlig utgiver:
Knut Ivar Skeid • Adresse:
Postboks 4702, Sofienberg,
Oslo 5 • Telefon (02)
11 45 73 • Abonnement: 35

kroner helår (6 nummer hvorav ett dobbeltnummer) • Postgiro: 4 79 21 31 (løssalg) og 2 06 06 89 (kommisjonærer) • Signerte artikler står for forfatterens egen regning, og behøver ikke nødvendigvis ikke være sammenfallende med

Rød Ungdoms syn. • Satt og trykt hos As. Duplotrykk 1982 • Ettertrykk forbudt uten skriftlig tillatelse • RØD UNGDOM: Adresse: Postboks 610, Sentrum, Oslo 1 • Telefon (02) 11 45 73 • Postgiro: 2 00 61 53.

Psst...

PLATER

JON EBERSON GROUP

POLARITIES—CBS 85946: Standard of Living; Joanne; It's all right; What the Hell; Positive and Negative; Nothing to it; Ny own Life; Untitled; Ghost Train.

Musikere: gitar: Jon Ebersson; vokalist: Sidsel Endresen (pluss Freddy Dahl på «Positive and Negative»); keyboards: Atle Bakken; bass, trommer & perc: Bjørn Jensen; munnsplill: Miriam W. Bjørklund; tenorsaksofon: Tore Brunborg.

I likhet med Lava spiller Jon Ebersson Group musikk med røtter både i jazz, rock, pop og blues. Men denne gruppa har i mye større grad enn Lava skapt en helt særegen stil. Dette skyldes først og fremst Sidsel Endresens helt unike stemme, samt at en person, Jon Ebersson, komponerer nesten all musikken.

Gruppas andre LP, «Polarities», har etter min mening blitt bedre enn den første. Den viser klart at gruppa utvikler seg musikalsk. Særlig platas første side er solid. «Standard of Living» er den mest funky låta på LPen. Både komposisjon og arrangement er meget bra. Geir Holmsen gir en strøken bass-solo, og keyboard-fantomet Atle Bakken spiller variert og oppfinnsomt. Teksten er også platas beste: «We don't fight/ 'cause we don't care/as long as it don't happen here./A standard of living...» osv.

JOANNE er en new wave-prega og spennende komposisjon. Den blir bare bedre og bedre for hver gang den høres. På den rolige låta «It's all right» bidrar Miriam Bjørklund på munnsplill og Tore Brunborg på tenorsaks. «What the Hell» er en fin blues med passende tekst.

Platas andre side er etter min mening langt mindre spennende. Her mister gruppa mye av stilen og spiller mer ordinær pop. Særlig den overarrangerte «Ghost train» burde ha vært unngått, det høres ut som ABBA!

Men som sagt, plata inneholder mye bra, og Sidsel Endresen synger bedre enn noensinne.

CUTTING EDGE

CUTTING EDGE—ODIN LP 04: Svaesang; Tune in; Lua av for kua; A.D.P. (alltid den praktfulle); Café Himmelblå; Luna.

MUSIKERE: tangentinstrument: Rune Klakegg; gitarer: Knut Værnes; saksofoner & fløyter: Morten Halle; bass: Edvardt Askeland; trommer: Frank Jakobsen.

Den norske jazzrock-gruppa Cutting Edge ble starta sommeren 1981, men har allerede markert seg sterkt, men deltagelse på EBU-festivalen i Århus og Kongsberg jazzfestival, turnéer fra nord til sør i Norge og nå altså plateutgivelse.

Plata har kommet ut på Norsk Jazzforbunds plateselskap «Odin». Den er rent instrumental, og musikken er mer jazzete enn Lava og Ebersson — uten at det bør skremme folk som tror at all jazz er jævlig.

LPen inneholder melodiose og fengende låter. Personlig liker jeg de to mest rockette sporene best: «Lua av for kua» av Halle, og «Alltid den praktfulle» av Klakegg. Kalypsoen «Svaesang» fra Halle er glad og svingende.

Det er særlig Værnes sitt gitarspill og Halles fine lyd i saksofonen som bør trekkes fram av de instrumentale prestasjonene. Men alle musikerne er dyktige og resultatet er godt samspill og ei fin plate.

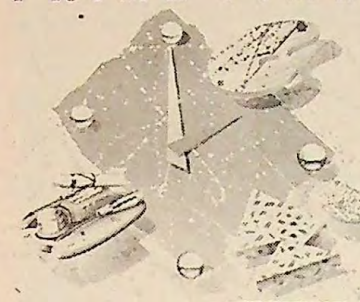
LAVA

PRIME TIME—Polydor 23822134: Hard Times; Juliet; Empty Shadows; 2.12; Prime Time; Late at Night; Tea Beat; Holiday.

MUSIKERE: tangentinstrumenter: Per Kolstad, Geir Langslet; altsaks: Sigurd Køhn; gitarer: Svein Dag Hauge; trommer og perkusjon: Per Hillestad; vokalist: Egil Eldøen, Sidsel Endresen (På Hard Times); trompet: Ole Edvardt Antonsen, Jens Petter Antonsen, Petter Kateraas, Jarl Johansen; trombone: Torbjørn Sunde; tenorsaks: Arne Frang.

Lava er uten tvil den norske gruppa som låter nærmest opptil amerikanske funky vestkyst-jazzrock/pop. Med sin tredje LP «Prime ti-

PRIME TIME

me», har de nådd nærmere denne stilen enn noensinne. Dette skyldes ikke minst at de for første gang har med seg ei solid blåserekkje på to av de instrumentale låtene: «2.12» og «Prime Time».

Når «Prime Time» likevel ikke oppnår topp score skyldes det at komposisjonene stort sett er for svake. Låter som «Juliet» og «Empty shadows» går det 13 av på dusinet, uansett hvor flinke musikerne er. «2.12» blir delvis reddet av den nevnte hornrekke, men komposisjonen er ikke noe å skrive hjem om.

Tittellåta «Prime Time» er mye bedre, med herlig hornarrangement og fine soli. «Hard Times» er også vellykket, særlig fordi Sidsel Endresen og Egil Eldøen synger så bra. Vokalarrangementet er også fint på «Late at Night». Instrumentallåta «Tea Beat» går i Spyro Gyra-stil, med fint saks-spill av Køhn. «Holiday» er en latin-prega låt hvor Hauge utfolder seg på akustisk gitar.

Alt i alt er plata bra, men man blir ganske fort lei av den. Derfor er det bare å håpe at komposisjonene blir bedre neste gang denne gode gruppa vil lage plate.

AVERAGE WHITE BAND

CUPID'S IN FASHION—RCA XL 13217: You are my Number one; Easier said than done; You wanna belong; Cupid's in Fashion; Theatre of excess; I believe; Is it Love that you're running from; Reach out I'll be there; Isn't it Strange; Love's a Heartache.

MUSIKERE: Alan Gorie: sang, bass, gitar og tangentinstrumenter; Hamish Stuart: sang, gitar og bass; Roger Ball: tangentinstrumenter og altsaks; Annie McIntyre: sang og gitar.

GJESTEMUSIKERE: Jeff Bova: synthesiser; Randy Brecker: trompet og flygelhorn; Dan Hartmann: piano og sang (bakgrunn); Sammy Figueroa: perkusjon; m.fl.

Den skotske gruppa Average White Band (AWB) fyller ti år i år. Som navnet gir en pekepinn om, er dette ei hvit gruppe som spiller svart musikk, dvs. soul og funk. AWB er forresten verken helt hvit eller helt skotsk: trommeslageren Steve Fer-

rone er nemlig svart amerikaner, slik som de fleste andre soul-musikere. Dessuten er den siste plata deres, «Cupid's in Fashion», innspilt i New York, med medvirkning fra gode amerikanske musikere som f.eks. Randy Becker på trompet.

«Cupid's in Fashion» er mye bedre enn AWBs forrige plate, «Shine», som kom for to år siden. Lydbildet er tett, med mye blås, og flere av låtene svinger så det virkelig er vanskelig å sitte stille. Dette gjelder særlig «You are my number one», «I believe» og «Reach out I'll be there».

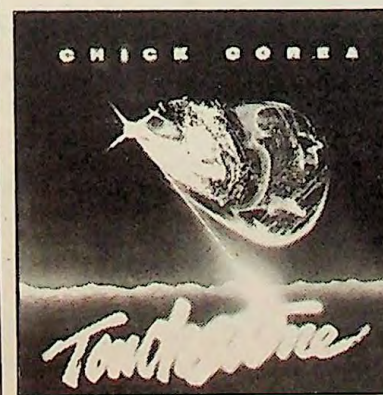

Folk som prøver å analysere tekstene på denne plata kritisk, har etter min mening misforstått denne musikken. Det er nemlig først og framst musikk til å danse og slappe av til — og det er ikke sløvende, selv om tekstene er uinteressante. Musikalsk holder plata absolutt mål.

CHICK COREA

TOUCHSTONE—Warner Bros. WB 57015: Touchstone; The Yellow Nimbus; Duende; Compadres; Estancia; Dance of Chance.

MUSIKERE: keyboards: Chick Corea; gitar: Paco De Lucia, Al Di Meola; bass: Stanley Clarke, Carlos Benavendt, Bob Magnusson; trommer: Alex Acuna, Lenny White; perkusjon: Laudir Oliviera, Alex Acuna, Don Alias; altsaks: Lee Konitz; tenorsaks & fløyte: Steve Kujala; trompet: Al Vizzutti; cello: Greg Gottlieb; violin: Carol Shive; sang: Gayle Moran.

«TOUCHSTONE» er så vidt jeg veit Chick Coreas 21. LP. Og dette tallet inkluderer ikke 5 LPer med Miles Davis, 3 med Gary Burton, 2 med Herbie Hancock, samt med-

virkning på utallige andre. Platene hans spenner over et utrolig bredt spekter: Fra soloimprovisasjon på piano til fri jazz til mer tradisjonell jazz til den litt heavy, elektriske jazzrocken med gruppa «Return to forever», osv.

På «Touchstone» har Chick Corea samlet «Return to forever»-folka på låta «Compadres», etter flere års adskillelse. Resultatet er nok en sterk låt fra denne gruppa som foruten Corea består av Stanley Clarke, Lenny White og Al de Meola.

Men platas høydepunkt er etter min mening Coreas gnistrende samspill med den eminente tidligere flamenco-gitaristen Paco de Lucia, på akkustiske instrumenter. Carlos Benavendt trakterer bassen enormt bra og har en meget sterk solo. Men den låta som etter noen gangers lytting sitter sterkest igjen, er den rolige «Duende» hvor Lee Konitz spiller nydelig altsaks.

Plata inneholder både akkustisk og elektrisk jazz i toppklasse, og beskjeden til alle jazz-fans må være: En stor LP fra Chick Corea!

(annons)

RØD UNGDOM I TRØNDELAG inviterer til «rålæn» VINTERLEIR

NÅR: 19.—21. november
HVOR: Hytte nær Trondheim
TEMA: Sosialismen
INNLÉDER: Pål Steigan
PÅMELDING:

Rød Ungdom
Prinsensgt. 14,
7000 Trondheim

PRIS: 75 kroner inkl mat & opphold. (Reisefordeling for trøndere).

Navn:

Adresse:

Postnr./sted:

Alder:

Solidaritet for en

Da RUTE 80s reportasjeteam ankom Stabekk videregående skole i 10-tida en av dagene midt i oktober var det full aktivitet på skolen. Elevene hadde internasjonal dag i forbindelse med årets Operasjon Dagsverk, og hadde holdt på siden klokka kvart på åtte om morgenen.

Elevene hadde hatt internasjonal folkedans i skolegården, der alle deltok og de hadde hørt på foredrag av Tom Bedejako, generalsekretær for all utdanning i Afrika.

Rute 80s utsendte tok en runde rundt på skolen for å se hva elevene drev med.

Afrikanske rytmer

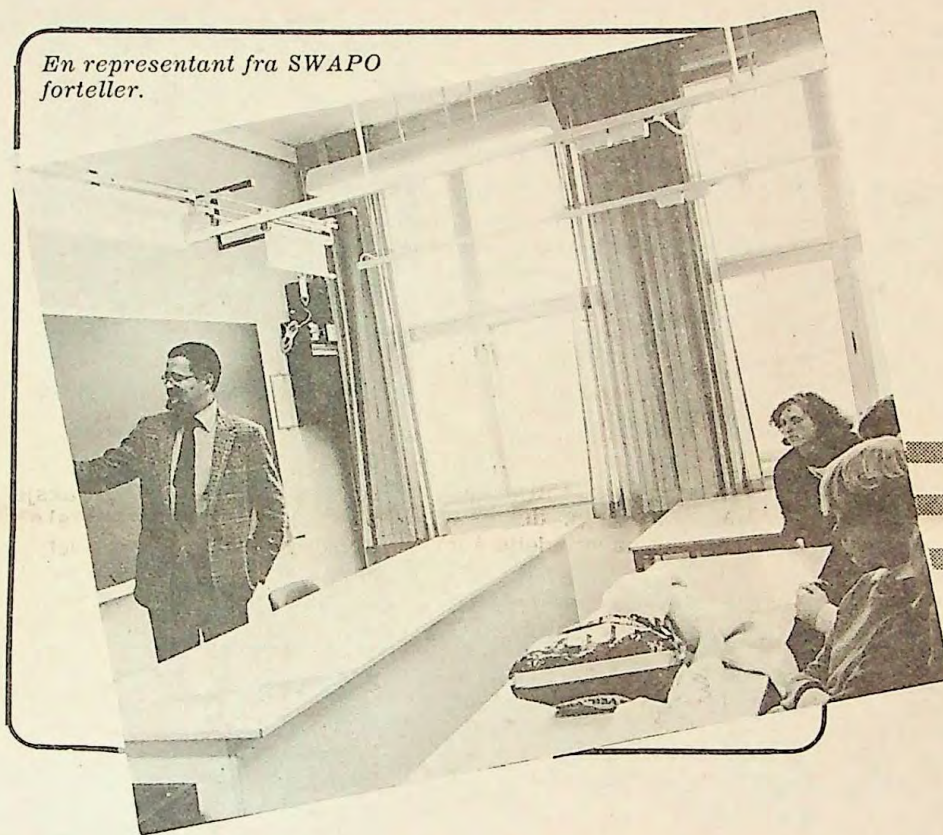
I gymsalen var det trommekurs — folk satt med søplekasser, bøtter og kakebokser og spilte afrikansk folkemusikk. En av de to kurslederne, Zahir Helge Linaae, som er norsk sør-afrikaner, forteller:

— Vi tilhører en gruppe som kaller seg Sabba. De andre som er med er: Miki N'Doye fra Gambia og Demba Jobarteh, også fra Gambia. Sistnevnte spiller også harpe — cora — og vi andre spiller tromme — djembi. Det er virkelig moro å være her på skolen — elevene er så ivrige og alle deltar. Slik er det også i afrikansk folkemusikk — det er et svært lite skille mellom utøvere og publikum.

Oppsøkende teater

Vi forlot trommeslagerne og gikk inn i neste rom, hvor det var en gruppe elever som danset og sang «eg rudde meg ut på sieiegrunnen». De som holdt på med det skulle reise rundt på fem ulike barneskoler i Bærum og opptre. Foruten «Sieiegrunnen» hadde de dramatisert to folkeeventyr. Inntekten — hundre kroner pr. forestilling — skulle gå til Operasjon Dagsverk.

En representant fra SWAPO forteller.

For lite alvor

Det var ikke bare sang og dans på Stabekk videregående skole, de hadde fått en rekke personer utenfra til å holde innledninger om internasjonale spørsmål. Bl.a. en innleder fra SWAPO,

frigjøringsbevegelsen i Namibia, videre en polsk flyktning bosatt i Norge, det var foredrag om Midt-Østen (jøder og arabere) og om nedrustning. Det siste foredraget ble holdt av Rune Gustavsen fra «Fremtiden i våre hender». Til Rute 80 sa Gustavsen:

— Det kom en del motforestillinger — mange synes jeg var for ensidig mot USA. I Bærum møter man mange slike tradisjonelle holdninger, men det ble en brukbar debatt ut av det.

— Hva synes du ellers om opplegget for denne dagen?

— Jeg synes det blir for mye morsomme aktiviteter i forhold til de alvorlige temaene vi tar opp. Her har vi innledninger om apartheid og atomopprustning, og samtidig folkedans og afrikanske rytmer i skolegården. Det seriøse drukner i musikk og dans, og det synes jeg er negativt.

Ute i skolegården var det markeds — der trommegruppa viste hva de hadde lært — de trommet, sang og danset, og alle var med og klappet takten.

Vi tok en prat med to elever i kaoset, Marianne Hanche-Ol-

dag

sen og Anne Tønnesen, begge elever i 2. klasse:

— Hva skal dere gjøre på Operasjon Dagsverk-dagen?

— Vi skal jobbe begge to, den har vi skaffet oss sjøl. I dag kunne vi velge diskusjonsgruppe, ettersom vi ikke er med på en alternativ aksjon.

— Hva synes dere om denne internasjonale dagen?

Marianne: — Det er et bra tiltak — bedre organisert enn i fjor, og mye morsommere. I fjor holdt rektor tale, og så var det grupper. I år er det bra tilbud til alle.

Anne: — Jeg synes den gruppa vi er i, jøder og arabere, er litt kjedelig. Det er så mange årstall, jeg tror det er litt for grundig for oss.

— Hvem, er det som har arrangert dagen?

— Jan Christian Mollestad, sier Marianne og Anne i kor. Han er miljøarbeider eller noe sånt, og i fjor var han elev her ved skolen.

Folkedans i skolegården. Absolutt alle elever deltok. I bakgrunnen trommegrupp som sørget for rytmer til dansen.

Rute 80 fikk huket tak i Jan Christian Mollestad, som sto bak det meste av det som foregikk i forbindelse med Operasjon Dagsverk på skolen:

— Hva er egentlig din funksjon på skolen?

— Jeg er en slags miljøarbeider. Bakgrunnen for det er at jeg syntes det var kjedelig å gå her sjøl, jeg har ofte kritisert undervisningen. Jeg mener man bør gjøre skolen mer interessant og morsom, sånn at elevene ikke bare møter opp på grunn av tvang og karakterjag. I sommer kontaktet jeg rektor og spurte om jeg ikke kunne få jobb som miljøarbeider i et halvt år, for å forbedre miljøet på skolen.

— Jobben min går bl.a. ut på å hjelpe elevrådet og lage et opplegg som de kan følge når jeg slutter. Jeg har prøvd å få igang aktiviteter i midttimene, med f.eks. innledere utenfra, for å ta opp aktuelle politiske

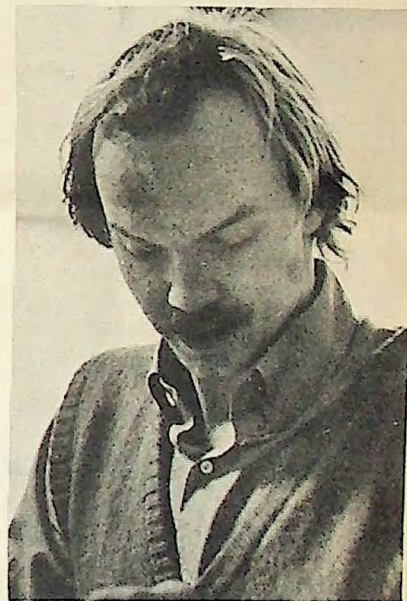
emner.

— Kan du si litt om opplegget for Operasjon Dagsverk?

— Ja, jeg har vært med i OD-komiteen hvert år mens jeg var elev her, og har derfor litt erfaring å bygge på. Vi har satt på minst mulig aksjebrevsalg, for at elevene skal aktiviseres mest mulig. Det er dannet en rekke alternative aksjonsgrupper, med gatesang, skopussere, spåkoner, bil-vaskere, og noen som skal selge kaffe og kaker på tog og trikker.

Disse gruppene bruker dagen i dag til å forberede seg, de som skal jobbe har en rekke andre tilbud, med innledere utenfra. Vi har samarbeidet med andre videregående skoler i Bærum og hele Operasjon Dagsverk avsluttes med en konsert her på skolen, der «Holy Toy» spiller. Dessuten blir det ta oppsummering av aksjonen.

TONE HERTZBERG

Jan Christian Mollestad er miljøarbeider ved skolen og har vært en av ildsjelene bak Operasjon Dagsverk på Stabekk.

Marianne Hanche-Olsen (til venstre) og Anne Tønnesen synes Internasjonal Dag er et bra tiltak, sjøl om de ikke er helt fornøyd med utbyttet i sin gruppe.

EIER

NGS-PAMPENE

MORAL?

På forsommeren dukka det opp en artikkel i VG. Norges Gymnasiastsamband (NGS) hadde lånt ca. 600 000 kroner av Operasjon Dagsverk. Dette var nytt!

Ingen av de over 70 000 som hvert år bruker én dag for å samle inn penger til prosjekter i u-land viste dette. Yrkesskole-elevenes og Lærlingenes Interesseorganisasjon (YLI) hadde ikke hørt et pip om dette.

I 6 år har dette pågått. NGS har så godt som hvert år siden 1976 lånt penger av Operasjon Dagsverk for å dekke drifta av NGS. Lånesummene har økt for hvert år. Dette er vedtak fattet på kammeret i NGS. Manglende demokratisk kontroll, slurve bokføring og en lite våken revisor har gjort at dette har kunnet fortsette i så mange år.

I forrige nummer av Rute 80 skrev Bo Brekke en artikkel om Operasjon Dagsverk-pengene som NGS-ledelsen har reagert på i lite høviske former. Bo Brekke har holdt innledning på to Operasjon Dagsverk-seminarer etter at han var i Zimbabwe i sommer. Han skulle holde innledning på det tredje i Buskerud. Fredag, dagen før seminaret, bestemte Tarjei Thorkildsen, formann i NGS og Karl Christian Kristensen, Operasjon Dagsverk-leder, at han ikke skulle få holde innledning på seminaret, til tross for at det

var Operasjon Dagsverk-komiteen i Buskerud som hadde invitert ham.

Sammen med Rute 80-artikkelen var det et intervju med lederen for YLI, John Jørgen Støa, som utløste skredet. Dette har ført til en lengre debatt i avisa Klassekampen. I tillegg har flere andre aviser tatt opp saken.

NGS-ledelsen har vært på vikende front. Fra å gjøre et stort nummer av at lånesummen som Klassekampen og Rute 80 har nevnt er for høy, har de nå kommet til at størrelsen er omtrent riktig. Det er ikke rart at de har gått tilbake på dette. For det første er tallet deres egne. For det andre, hvis det er differanse mellom det som har gått ut av Operasjon Dagsverk-regnskapet og det som har gått inn i regnskapet til NGS? Må dette enten skyldes et enormt rotete regnskap, eller så er det det som på godt norsk kalles underslag. NGS-ledelsen

er uansett ansvarlige for rotet.

NGS-ledelsen liker ikke å bli kalt pamp. De skjønner ikke hvordan noen på denne jord kan finne på å bruke et slikt uttrykk på dem. De jobber jo fra 7 om morgenen til seint på kveld (sier de). Men hvorfor jobber de? Jobber de for å tjene elevenes interesser, eller jobber de for å mele sin egen kake på kort eller lang sikt? Det er på sin plass å si at det ikke bare er statssekretær Terje Osmundsen hos Willoch eller personlig sekretær for Austad, Borghild Eldøen som har brukt formannsvervet i NGS som et springbrett mot toppen.

Den økonomiske linja i driften av NGS er å bruke mye penger på sentralstyret, landsstyre og kontordriften. Fly tur/retur Trondheim for å sette opp en dagsorden. Leiebiler og landsstyremøter på hotell med betalt mat preger holdninga deres. NGS-ledelsen skjønner ikke den politiske kritikken de skjønner ikke at de er valgt først og fremst for å ta opp elevenes interesser, ikke sine egne. Men et så seriøst magasin som Rute 80 ville jo aldri finne på å kalle dem for pamp?

Å samle inn penger til ett formål, for så å bruke dem til noe annet, et dårlig moral. I vanlige folks rettsbevissthet likestilles dette med å nappe vesker fra gamle damer og stjele sukkertøy fra småunger. Dette har heller ikke NGS-ledelsen forstått. De ser på låna som en vanlig penge-transaksjon innen samme konsern.

Landsmøtet til NGS vedtok at 70 000 kroner skulle tilbakebetales (hvorfor står ikke dette vedtaket i referatet fra landsmøtet?) I stedet for tilbakebetaling tok de opp et nytt lån på 150 000 kroner. Det skal bli interessant å høre hvordan Tarjei Thorkildsen & Co forklarer at dette ikke er å bryte landsmøtevedtak. Like interessant skal det bli å høre forklaringa på hvorfor den økonomiske situasjonen i NGS ikke ble tatt opp på landsmøtet, når det omtalte lån ble tatt opp så godt som umiddelbart etter.

Operasjon Dagsverk er avvikla for i år. Innsamlingsresultatet er ikke klart ennå. Ingenting til nå tyder på at det kommer inn færre penger enn i fjor, men hvis det gjør det, har sansynligvis NGS-ledelsen forklaringa klar: «Den uheldige presseomtale før aksjonen».

Glemt vil være hvem som er årsaken til presseomtalen, nemlig de som har lånt pengene. Glemt vil det være at Operasjon Dagsverk i år kom tidlig, spesielt for skolene i Nord-Norge. Glemt vil Aksjon Håp være, dette gigantjippoet med NRK og misjonen som kan kvæle enhver annen innsamlingsaksjon. Jeg bare nevner det for at ikke alle skal være like glemsomme.

Operasjon Dagsverk 1983 er neste kapittel. Ett krav skiller seg ut før det blir snakk om nye prosjekter: — Få Operasjon Dagsverk ut av NGS-ledelsens klør så fort som mulig!

Inge Nilsen

PS.: For ordens skyld; med NGS-ledelsen menes ikke alle som har vært i sentralstyret de siste seks åra, men de dominerende folka.

Det var dette oppslaget i forrige nummer av Rute 80 som satte i gang snøballen.

CAT PEOPLE

Paul Schraeders film «Cat People» er en nyutgave av en god gammel psykologisk grosser. Tilpassa dagens krav om mer sex og vold. David Bowies låt har gitt den en sjeldent god forhåndsreklame, og filmen spilles derfor for tida for fulle hus.

De få minuttene vi hørte Bowie, helt på slutten av filmen, var ham en verdig illustrasjon, vårt deilige katte-dyr satte en ekstra spiss på det hele ved å snerre i kor med musikken og blotte sitt lyserøde rodyrgap.

Filmen handler om søskenparet Irena og Paul, deres foreldre døde mens de var ganske små, og de to har siden levd hver for seg. Paul har lenge sett fram til at Irena skal komme og bo hos ham, han er nemlig klar over forbannelsen som hviler over dem, og han har lenge levd et dobbeltliv. The Cat People, som de to nedstammer fra kan nemlig ikke ligge med vanlige mennesker, uten å forvandles til livsfarlige rodyr, som må drepe for igjen å bli mennesker.

De eneste de kan ha sex med er sine egne, de må leve i incest.

Men Irena er en «søt og uskyldig» pike, da hun blir fortalt det hun en stund har hatt mistanke om, nekter

hun likevel å akseptere sin skjebne og forene seg med sin bror.

Den stakkars Paul blir derfor nødt til å fortsette sin virksomhet. Snart motstrebende og ulykkelig, snart sadistisk, forvandles han til et sultent dyr, og går til angrep. Inntil han til slutt blir fanget og drept.

Med Irena skjer forvandlingen gradvis, og spekket med erotiske undertoner vekkes driftene. Til slutt hopper hun til køys med kjæresten. Vi blir vitne til en ganske fascinerende scene, da den smekre og vakre unge piken forvandles rett foran øynene våre, en jobb sminkøren har løst genialt.

Irena elsker kjæresten for høyt til å drepe han, hun hopper ut av vinduet, og inn i natten på jakt etter et bytte.

Dette er i korte trekk handlingen i filmen som ender med at Irena velger å forbli hos sine egne, som en panter.

Filmen mangler altså ikke ingrediensene for å bli en hit, og skuespillerne er velvalgte. Nastassia Kinski er etterhvert blitt et hett navn, og det er ikke tvil om at hun har utstråling nok til å komme helskinna fra oppgaven. Malcolm McDowell er en usedvanlig skuespiller med et godt grep om denne typen roller, de fleste vil nok huske ham

fra «A Clockwork Orange».

Filmen er meget godt laget, rent spekulasjonsmessig. Men de to faktorene den spiller på — bortsett fra sex, nemlig skrekk/magi og ren vold — undergraver hverandre. Hadde regissøren nøyed seg med antydning-er, hadde han kanskje klart å skape en atmosfære av overnaturlighet og mystikk. Alt tyder dessuten på at han hadde skuespillere med kapasitet til å gi oss riktig iskalde gross. Når han i stedet fråtser i blod, blir ikke mystikken særlig effektiv, og

FILM

volden får et skjær av komikk. Det hele er så fantastisk, at vi ikke kan unngå å tenke «det er jo bare film». Moderne mennesker, psykologi og middelaldersk trolldom lar seg nok vanskelig forene med et forsøk på å slå motorsagmassakeren på hjemmebane.

THERESE BJØRNEBOE

Nastassia Kinski, kvinnelig hovedrolleinnehaver i «Cat People» og Hollywoods nye sexsymbol nr. 1.

TORE AUSTADS HYGGELIGE OVERRASKELSER

— Bare hyggelige overraskelser!

Dette var beskjeden Rute 80s journalist fikk av Kirke og Undervisningsminister Tore Austad onsdag 22. september, da vi spurte ham det var noen overraskelser i statsbudsjettet.

Da budsjettet ble lagt fram 14 dager seinere, fikk vi se hva Austad regner som hyggelig. Nedskjæringer i fleng. Svekkelse av grunnskolen, innføring av såkalt «selvstudium» i den videregående skolen, redusert praksistid i verkstedene på yrkesskolene, ikke vikar for lærere de tre første dagene under sykdom i den videregående skolen, økning av elevtallet i klassene, og en kraftig barbering av voksenopplæringa. I tillegg fjernes grunnstipendiet, som riktignok bare var på 500 kroner men som var det eneste stipendiet alle fikk.

Lånerenta settes opp og tilbakebetalingstida forkortes.

Dette er altså Tore Austads «hyggelige overraskelser», og hans uttalelse gjør at man må sette et stort spørsmålstegn ved mannens begrepsverden.

Imidlertid er det to områder i Austads departement som får hyggelige overraskelser. Det er privatskolene og kirka som begge får realøkning i sine budsjetter. Men det trengs sikkert i tider som dette. Privatskoler slik at borgerskapet kan sende sine barn dit når nivået blir for lavt i «almue»-skolene. Prester som kan formane massene til troskap mot øvrighet og stat.

BLA OM

Splitt og hersk til siste sekund

Seint mandag 25. oktober begynte ryktene å gå om at regjeringa vil bevilge 150 millioner kroner ekstra til skolen. Ekstraordinært styremøte i Skoleaksjonen ble avtalt. I tillegg skulle det sendes en delegasjon til Stortinget for å få greie på hva som virkelig var i kjemda.

Tirsdag 26. oktober, dagen før aksjonsdagen var forvirringa stor. Telefonen gløda i alle elev- og lærerorganisasjonene. Hva har skjedd? Blir det streik? Gamle studentpamper advarte mot lærernes svik. Svaret var at et styremøte Skoleaksjonen kl. 14.00 med formennene i alle organisasjonene i Skoleaksjonen '82 skulle fatte endelig avgjørelse etter at Kari Lie fra Norsk Lærerlag og Anders Frivold fra Norsk Lektorlag hadde vært i de høyere kretser og forhørt seg.

De kom tomhendte tilbake. Ikke et pip, ikke en liten antydning om de 150 millionene fikk de med seg. Styret fatta vedtaket: «Aksjonen går som planlagt». Så på nyhetene kl. 18.30 meldte Dagsnytt at forliket var oppnådd. Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti var enig om å spe på skolebudsjettet med 150 millioner kroner. Men aksjonene går sin gang.

Situasjonen minner veldig om situasjonen før de store aksjonene mot 30-timersuka i 1974. Da var alt klappet og klart da daværende under-

visningsminister Bjartmar Gjerde i siste sekund slapp løs ryktene om at 30-timersuka likevel ikke ville bli innført. Skap forvirring, splitt og hersk. Det er ganske åpenbart hvorfor lekkasjene kom to dager før den største aksjonsdagen i norsk skolehistorie. Skap forvirring. Mer mystisk er det imidlertid ikke at de ikke ga Frivold og Lie noen informasjon som kunne fått Skoleaksjonen '82 til å sprekke.

Eller kunne Skoleaksjonen '82 sprekke? 150 millioner kroner er bare 60 prosent av det som trengs for å opprettholde bevilgningene på årets nivå. Og nedskjæringene har vart i mange år. Tålmodigheten har vært tøyd langt. Lengre enn langt.

Uansett. De 150 millionene er en stor seier for Skoleaksjonen '82, for lærerne og ikke minst alle de elevene som er villige til å kjempe for å få en undervisning som er verdt noe utan å måtte betale seg ihjel.

**GRATULERER
ALLE SAMMEN!**

Fra før av er bevilgningene til yrkesskolen blitt barbert. Nå spørs det hvor lang tid det tar før politikerne forstår at det ikke lenger går an å ta en liten kort budsjett-stuss ved ørene. Nå er det ikke mer å ta av. Bildet er fra friserlinja på Sogn videregående skole i Oslo, der elevene bl.a. trenger flere øvelsesparykker. Det er ikke store variasjonsmulighetene dette håret har lenger...

FOTO: BERNT EIDE

YRKESSKOLEN:

Fra vondt til verre

Nå har det vært snakka om og protestert mot nedskjæringene på yrkesfaglig studieretning i så mange år på rad, kan det egentlig bli stort verre?

Allerede nå er det slik at elevene ikke får det materiellet de trenger, de har eldgamle maskiner og utstyr, de mangler verktøy. Og det er helt klart at opplæringa sakte men sikkert er blitt dårligere. Hva er da så spesielt ille med budsjettet i år?

1. Det blir foreslått fem minutter kortere timer i praksisstimene. Det høres kanskje lite ut? Men i løpet av året vil det bli minst 50 klokke-

mer.

2: Fra 1. januar får elevene ikke vikar de første tre dagene læreren er sjuk. Synes jeg så det verkstedet med 15 elever, 10 maskiner i gang uten lærer. Eller friserklassen med kunder å klippe uten lærer til å hjelpe til, om det gikk litt skeivt. Ville sikkert vært spennende å sett, rent bortsett fra at det er ulovlig i følge arbeidsmiljøloven.

3. De statlige bevilgningene til maskiner og utstyr er skåret ned med 40 %

4. Og så toppen på kransekaka, men likevel som en helt naturlig følge av de forrige punktene: Det er bare timene i praksis som skal telle til fratrekk i læretida. Nå er det 10 måneder frat-

rekk for det første året, nå blir det kanskje så lite som tre måneder?!

Slutten på fagopplæringa

Hva slags skole er dette?

Med disse drastiske tiltakene for å spare inn mest mulig kan vi (om vi ikke her gjort det før) sette en tjukk strek over alt som heter fagopplæring og yrkesutdanning på skolen.

En ting er at de generelle bevilgningene har vært alt for

Vår kommentar

Forslaget til statsbudsjett er stort sett helt i tråd med de forslagene som Arbeiderpartiet lanserte mens de satt med regjeringsmakta.

DNA går ut og maler fanden på veggen, kler seg i den radikale drakta og sammenligner Høyrebudsjettet med det verste som har skjedd i norsk skolehistorie. DNA er på jorden fordi dette budsjettet ikke er noe annet enn et sosialdemokratisk budsjett. De husker ikke et år tilbake. De husker ikke at det budsjettet som de sjøl la fram i fjor, der de bl.a. gikk inn for at rentene på studielåne skulle løpe i studietida og at bare jenter(!) skulle få grunnstipend, er helt i tråd med årets budsjett. Så hvis dette er Thatcher-budsjett var også fjorårets budsjett det.

Budsjettet er helt jævlig, men krokodilletårene til Gro & Co. kan vi spares for. Her skal bare minnes

om Reulf Steens uttalelse til studentavisa «Universitas»:

«— Det er en avgjørende forskjell på Høyres politikk og vår. Vi blir tvunget til nedskjæring pga. dårlig økonomi. Høyre har dette som sin målsetting.»

Nå er det forskjeller mellom Høyres og Arbeiderpartiets politikk. Dette kommer klart fram gjennom det forslag til budsjett som Arbeiderpartiet har lagt fram nå i høst. Der går de imot å gjennomføre skattelettelser for de rikeste for å skjære ned på skole, helse, sosial og industri sektoren. Det er bra og det er viktig å merke seg, og ikke minst: huske. For i år sitter Arbeiderpartiet i opposisjon, og kan legge fram forslag som de vet er populære, men som de ikke behøver å gjennomføre. Når Arbeiderpartiet igjen kommer i regjeringa, får vi se hvorvidt løvnadene

holder.

Men nedskjæringene er ikke et resultat av hvilken regjering som sitter ved makta. De er uttrykk for kapitalismens økonomiske lover. I dag gjennomgår kapitalismen sin hittil største krise siden krigen, ja, kanskje er dette begynnelsen på den største krisa i hele kapitalismens levetid, som får «de harde 30-åra» til å blekne. Mye kan tyde på det. Den ene stor-konsernet etter det andre vakler, eller går konkurs. F.eks. det tyske AEG som har over 100 000 ansatte.

Verdenshandelen har stagnert. Mens den tidligere økte med 8 prosent er det i dag ingen økning i det hele tatt. Den økende verdenshandelen var forutsetninga for den sterke veksten i 1960-åra og oppbygginga av de store bedriftene i industrilandene som produserer langt mer enn deres eget land kan

bruke. Industrien går for halv maskin, Ti-talls millioner mennesker går uten arbeid. Kapitalistene får ikke solgt de varene de produserer.

Årsaken er ikke at det ikke er behov for de varene som skapes, men fordi det ikke finnes kjøpekraftige markeder. Samtidig som 50 000 mennesker dør hver dag på grunn av matmangel og fattigdom, graves frukt og grønnsaker ned i EF-landene for at prisene skal holdes oppe. Forstå det den som kan.

Dette skjer samtidig som vi på denne jorda har større mulighet til å skape en verden som dekker behovene til alle mennesker. Datarevolusjonen er i startgropa. Denne revolusjonen som kunne vært til velsignelse for alle menneskene på jorda, kommer i stedet til å sende store folkemasser ut i fattig-

dom og arbeidsløshet og ytterligere undertrykke den tredje verden.

I denne sammenhengen kommer også de offentlige nedskjæringene inn. Særlig ufornuftig må nedskjæringene av skolebudsjettene være. Spesielt YLI har vært flinke til å peke på dette. Et samfunn som ikke tar seg råd til å utdanne sin framtidige arbeidskraft, er et samfunn som kommer til å råtne opp og gå under. Både på kort og lang sikt. Men for Willoch & Co. er det nå viktig å få ned statens forbruk (veksten i det offentlige forbruk, som de kaller det) for at eierinntektene i næringslivet skal sikres. Og da går det ut over landets framtidige verdiskapere.

Dette samfunnet må styrtes.

KNUT IVAR SKEID

lave de siste åra, slik at kvaliteten på opplæringa har blitt alvorlig svekke.

Det som er nytt med årets budsjettforslag er å sette sluttstreken for skolen som fagutdanningsplass. Hør bare her:

«Når det gjelder skolemessig grunnutdanning i lærefagene foreslår departementet å redusere elevenes arbeidstid i skoleverkstedene med fem minutter pr. time. Reduksjonen foreslås ikke gjort gjeldende for videregående kurs innen håndverk og industri, bl.a. av

hensyn til de elevene som har påbegynt sin utdanning fram mot fagbrev.»

Dette kan ikke forstås anderledes enn at fagutdanninga ikke kan starte før 2. år på skolen.

Det måtte altså en høyre-regjering til for å foreslå noe som har vært utreda og ønska av atskillige innen både næringsliv og DNA i mange år. Jeg tenker da på Schönbergkomiteens forslag om felles grunnopplæring, som kom for mange år siden, og som nå blir halt fram fra arkivet i en lett omskrevet form. Og så fra

Høyre da, som i arbeidsprogrammet sitt nettopp sier at det «må satses tilstrekkelig ressurser til å styrke utdannelsessystemet både kvalitativt og kvantitativt.»

Høyre tar opp tråden

Det Høyre i praksis gjør er bare å følge opp tråden DNA har kjørt etter: flest mulig ungdom inn på en billigst mulig skole. Så får det heller bli så som så med innholdet i opplæringa. Det får heller bli arbeidslivet som sjøl får utdanne folk til det

de trenger dem til, — vekk med fagbrev, vekk med fagutdanning, og for spesialisering og kortvarige kurs.

En ting er at dette vil straffe seg, fordi det er mangel på fagutdanna folk.

Men det viktigste. Dette er en hån mot vår vilje og evne til å lære oss et yrke eller fag. Det er et grovt angrep på vår soleklare rett til utdanning. Vi har da ingen interesse av oppbevaringsplasser som koster oss 20 000 kroner i lånet pr. år.

Boller og brus neste?

ELLEN BORG

Lektorene holdt ikke kjøft

Om Kirke og Undervisningsdepartementet (KUD) hadde regna med støtte fra landets rektorer som i dag har fri bolig, så tok de grundig feil. (Riktignok er dette en ordning fra 1898, vedtatt på Stortinget i 1913 som en del av lønnsregulativet). Men det betyr ikke at rektorer eller lektorer holder munn når det gjelder statsbudsjettet for 1983.

Norsk Lektorlag har vært blant de som har reagert kraftigst mot statsbudsjettforslaget for skolen.

— Når det gjelder den videregående skolen innebærer forslaget en rasering av den skole man har utviklet de siste 20 årene, sier Norsk Lektorlag.

Og man kan ha grunn til både å være sjokkert og bekymra sammen med lektorene.

Innledningsvis i KUDs budsjett

sies det i klartekst at regjeringas målsetting er å gi flere ungdommer en elevplass. Derfor er det nødvendig å skjære ned kostnadene pr. elev.

Berører 2/3 av elevene

Konkret er det nå foreslått kraftige nedskjæringer av lærertimer i allmenfag og handel og kontorlag. Dette berører nesten to tredeler av

elevene i den videregående skolen!

FOR DET FØRSTE er det foreslått å kutte ut hovedlærerordninga for disse studieretningene. Dette vil føre til dårligere planlegging av de forskjellige fagplanene. I tillegg vil hver enkelt lærer få et større arbeidspress.

FOR DET ANDRE elevene skal selv ta ansvar for sin egen undervisning. Dette er kronkret fore-

Lik rett til utdanning — en frase

Prinsippet om «lik rett til utdanning» er i ferd med å bli en frase. Nå er det ikke lenger elevenes ønske, interesse eller vilje for et fag eller en utdanning som avgjør om man tar en utdanning eller ikke. Det har blitt boligkostnader, foreldreinntekt eller arbeidsmulighetene utenom skolen som avgjør.

Regjeringa har med årets budsjett videreført den tidligere linja med å øke renta på studielånet, til neste år vil den bli på 11,5 prosent. I tillegg fjerner man grunnstipendet helt. Behovsprøvd stipend vil omtrent bli umulig å få, fordi grensa for å få disse er avhengig av foreldrenes inntekt som ikke må være mer enn totalt 70 000 kroner i året hvis man skal komme i betraktning.

Tilbakebetalingsbetingelsene for lån i Statens Lånekasse for utdanning blir skjerpet kraftig. Dette betyr om du har 50 000 kroner i lån:

- 5000 kroner å betale hvert år de første tre åra.
- Etter tre år, 7000 kroner pr. år.
- Etter fem år, 8400 kroner pr. år.
- Etter ti år, 10000 kroner pr. år.

Har noen snakket om rimelige vilkår for ungdommen?

Denne innskjerpinga er ikke noe annet enn å skremme folk til å ta opp lån. Eller man kan stille seg i utlånsko i en privat sparebank.

Og da er det selvfølgelig bra å ha en feit (foreldre?)-konto i banken fra før...

slått gjennom en ordning med tre selvstudietimer i uka!

FOR DET TREDJE kan det lett bli selvstudier i fleng. Det skal nemlig ikke settes inn lærervikar om læreren er syk «bare» i tre dager!

I år ser vi også nedskjæringene helt tydelig innenfor allmenfaglig studieretning. Det er helt tydelig et resultat av tidligere års nedskjæringer. Før har man merket dette spesielt innenfor håndverk og industri og de andre yrkesrettede linjene.

Nå går man altså løs på lærertimene fordi det ikke er mere å kutte ned på etter at skolepenger/papirpenger er innført i en rekke fylker, skoleskyssen fjernes gradvis, og ekskursjoner veit man nesten ikke lenger hva er...

Det har blitt kutta og kutta, og det kuttes ytterligere, Konsekvensen ser vi nå.

Der hvor regjeringa ikke kutter er i forhold til antall elevplasser. Et

tidligere krav fra elevene har da også vært: Flere elevplasser!

Hva slags skoleplasser?

Men hva slags skoleplasser kan vi spørre oss. Forslaget nå om å øke elevtallet innebærer at hver enkelt elev skal koste mindre.

Det vil si at elevtallet pr. klasse økes, klassene skal fylles opp til maksimalt 30 elever pr. klasse. Både på grunnkurset som i fjor og for videregående kurs I og kurs II.

Dette står dårlig i samsvar med Høyres egen politikk om å heve nivået og kvaliteten på undervisninga i skolen.

Vi kan ikke godta et tilbud om skoleplass bare som et oppbevaringssted, det tjener ikke noen.

Kravet må være en skikkelig opplæring og skikkelig kunnskap, dette gjelder mer enn noen gang tidligere for allmenfaglig studieretning.

UNNI HANSEN

Farooq er bekymra for framtidens arbeidsmarked: på sjefskontorene teller hudfargen mest.

FOTO: THERESE BJØRNEBOE

Sahal.

HAMNA

Hamna fritidsklubb ligger idyllisk til, i et gammelt villastrøk like ved Majorstua i Oslo.

Dette er byens eneste pakistanske ungdomsklubb, i kveld er det få her, men så har den også akkurat åpnet for høsten.

Det er stort behov for slike steder, forteller Asghar på 19 og hans 17-årige kamerat Shuhail. — Her får vi snakket pakistansk sammen og diskutert problemer som vi innvandrere har.

Men lokalene er trange og tilbudene for få til at vi kan aktivisere mange samtidig; derfor venter vi på å flytte inn til et større sted på Grünerløkka, skjønt det kan nok ta tid. Forteller klubblederen Farooq.

Farooq og et par andre står og spiller bordtennis, mens jeg nede i kjelleren møte fire andre gutter ivrig opptatt over biljard-

Jeg vil ikke trenge meg på, så vi står mest og småsnakker mens de spiller. — Går dere i fritidsklubber sammen med nordmenn og? spør jeg. De rister på huet; — Nei, det blir ikke tid, men vi synes det kunne vært gøy å prøve, svarer Suhail og Asghar.

De to har flere norske venner,

men vanker mest sammen med andre pakistanere. Asghar jobber, mens Suhail går på gymnas. Femtenåringene Sahal og Ansar går begge to på Uranienborg ungdomsskole.

Alle fire er de enige om at det er behov for denne klubben. — Her får vi prata om problemer vi har og møter andre pakistanere. Vi pleier også å ha tema-kvelder hvor vi bl.a. har diskutert de politiske forholda hjemme i Pakistan.

Oppe møter jeg en liten fyr som heter Asad-Ali, han har bare vært i Norge i halvannet år, mens de andre har bodd her i opptil elleve. Han går også på «Urra», forteller han, og spiller fotball på fritida. — Akkurat som i Pakistan!

De andre kommer opp fra kjelleren og slår seg ned omkring oss. Asghar og jeg prater om klubben og om skolen han har gått på:

— Jeg var heldig, fordi jeg de første åra bodde på Eidsvold. Her i byen er det langt mer diskriminering.

Vi snakker også litt om norske jenter, — det er ikke så vanskelig å få kontakt med dem, forteller han, — men det er et problem at foreldrene våre ikke gir oss lov til å ta dem med hjem. Klassefest derimot har han fått ha, og det var vellykka.

— Ville pakistanske jenter fått lov til å delta på en klassefest?

Nei, han er ikke sikker. — Kanskje de heller ikke hadde villet? — Vi er tilbakeholdne med å diskutere slikt, forteller Asghar.

Vi begynner å glemme pakistansk

— Vil dere flytte tilbake til Pakistan? lurer jeg.

Jo, de fleste har planer om det. Asghar tror det vil gå greit; han har allerede vært på besøk hjemme flere ganger og faren

hans vil trolig flytte ned og starte en kylling-farm. Hvis den går bra skal Asghar og broren komme etter.

Suhail, derimot, syntes det var vanskelig når han var hjemme i sommer. — Jeg hadde glemt så mye av språket.

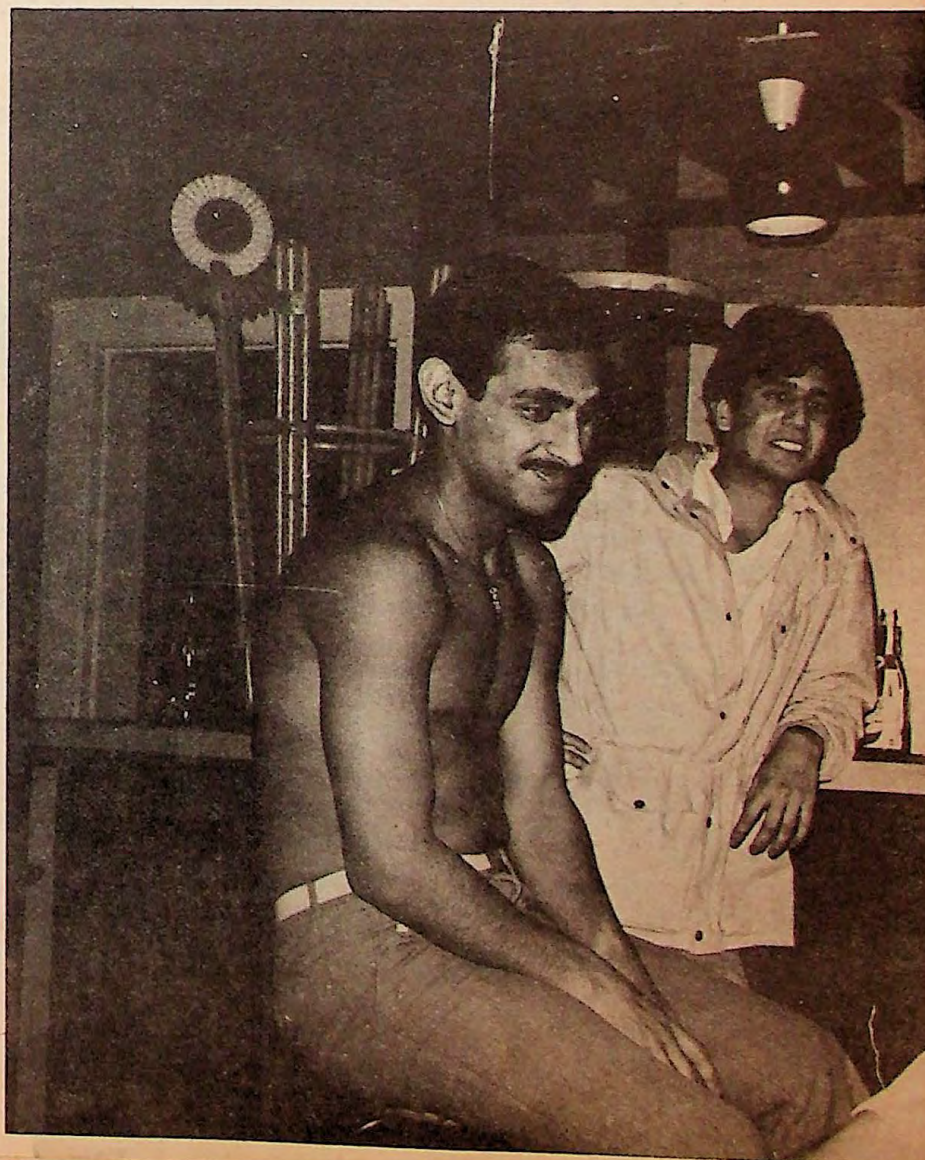
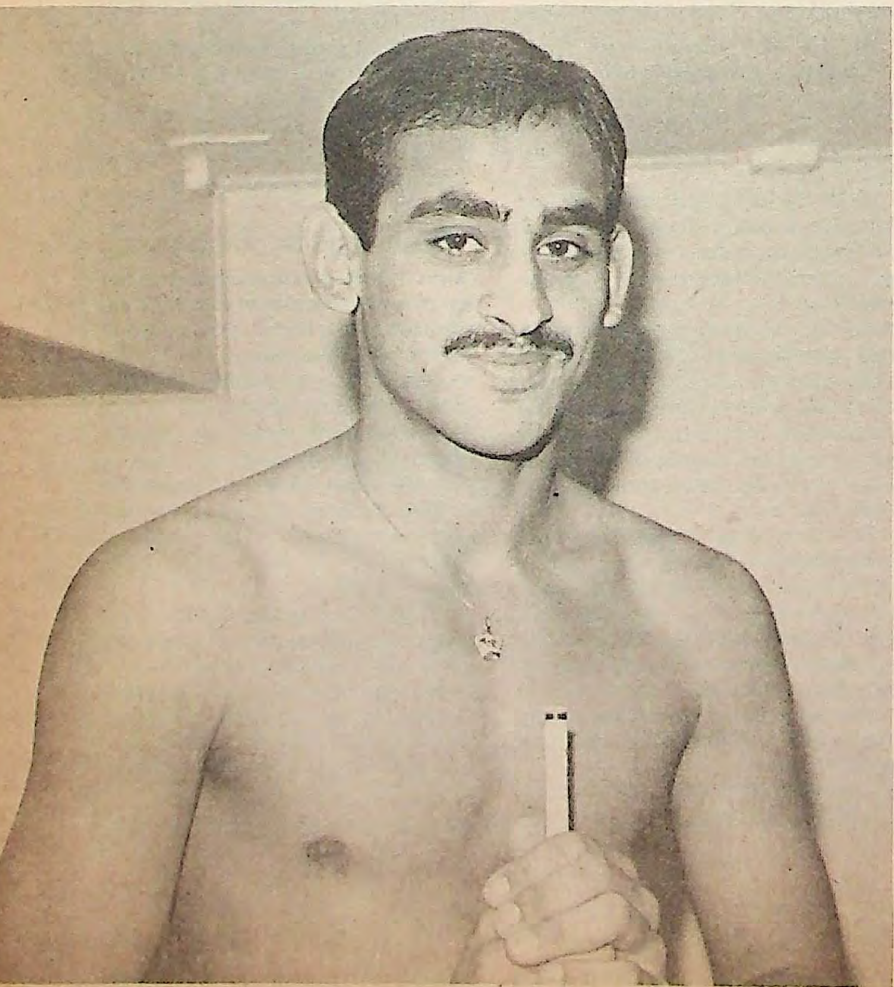
Når de snakker seg imellom på urdu, kan jeg rett som det er høre norske ord innimellom. Suhail forteller at han nesten bare snakker norsk. Klubblederen Farooq ser på dette som et større problem enn de andre. — De vil få store problemer i framtida, hevder han. Uten å kunne snakke skikkelig pakistansk blir det vanskelig å mestre norsken.

Norge er et rasistisk land

Farooq ser dystert på framtida: — Disse ungdommene vet ennå ikke sjøl om de vil tilbake til Pakistan, sjøl om kanskje foreldrene vil det. De vil iallefall få store tilpasningsvansker der og. Her i Norge vil det bli vanskelig å få jobb, fordi jeg tror ikke de vil ta til takke med dritt-jobber lenger; de vil kreve et arbeid og en utdanning på linje med nordmenn. Skolegang får de kanskje, men når de skal ut og søke jobb hjelper verken det eller et norsk statsborgerskap. På sjefskontorene vil hudfargen telle mer, fordi Norge faktisk er et rasistisk land.

Ingen pakistanske filmer i NRK

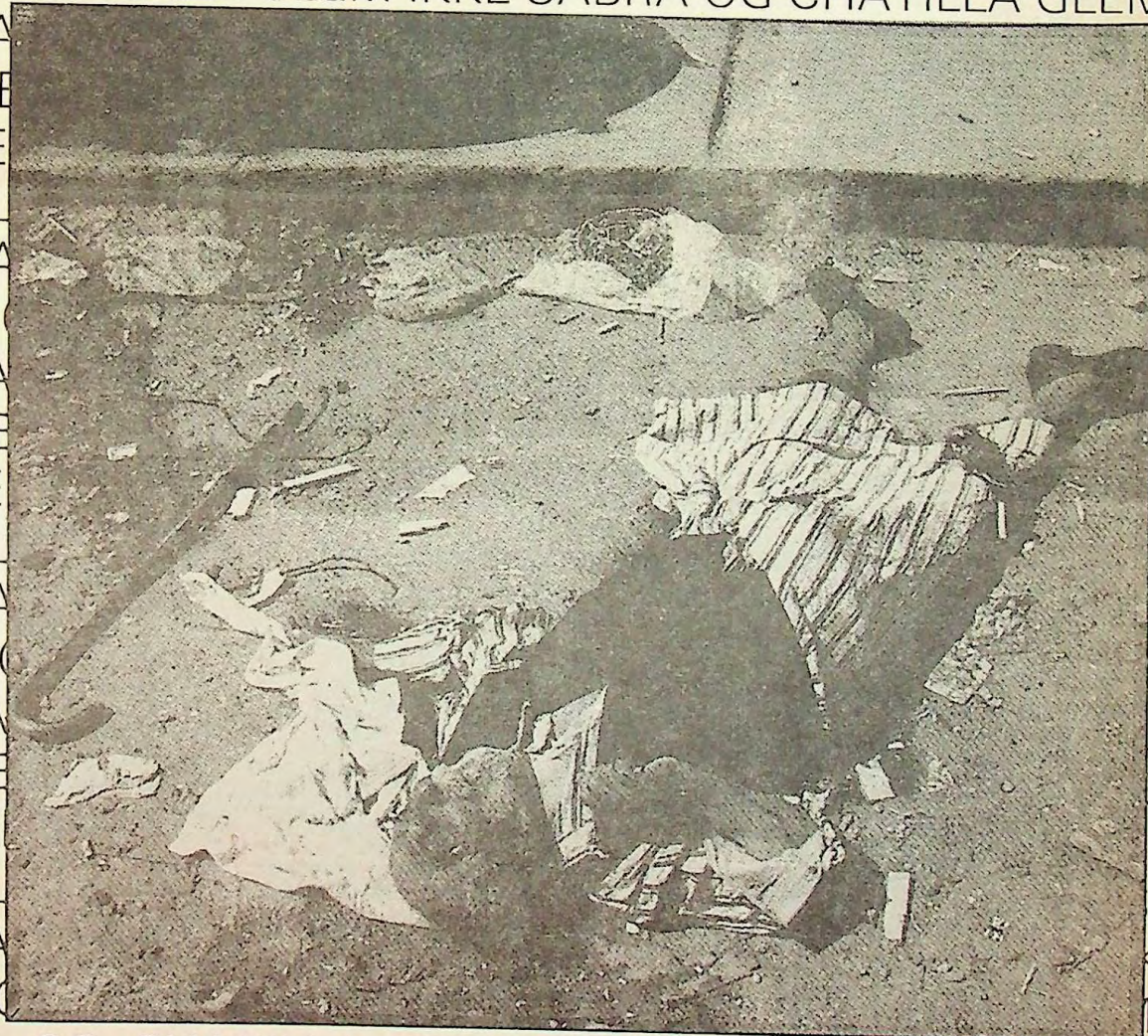
Mange nordmenn tror at det er blitt bedre for oss, fortsetter han, men i virkeligheten blir det bare verre og verre, ettersom krisa ellers øker. Ikke gidder de å lese innvandrerstoffet i avisene

THERESE BJØRNEBOE

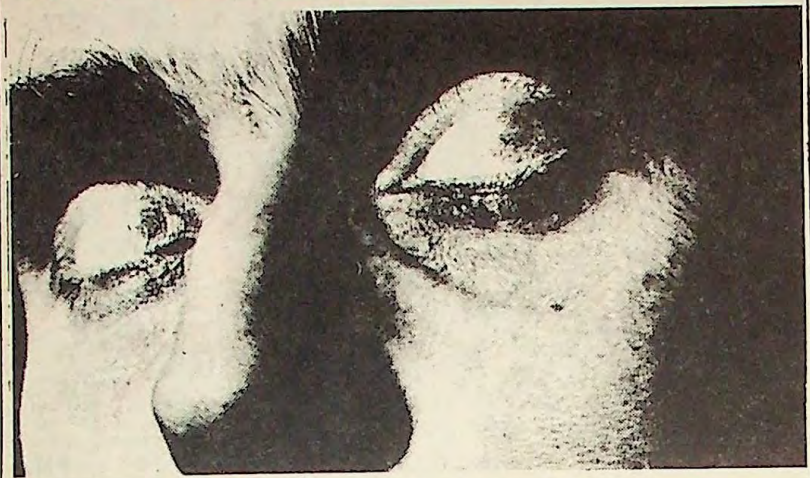
TILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA
CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE S
OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKK
BRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA
IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHA
GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG
TILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA
CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE S
OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKK
BRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA
IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHA
GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG
TILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA
CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE S
OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKK

BRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA G
IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHA
GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG
TILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA
CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SA
OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE
BRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA G
IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG CHAT
GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABRA OG C
TILLA GLEM IKKE SABRA OG CHATILLA GLEM IKKE SABB

www.skrpm.no (2024)

DEBATT

«Det vil si at sosialismen bygger på vitenskapelig bearbeidet erfaring, på erkjennelsen av alle fenomeners naturlige lovmessighet, på logisk tenkning og fornuftsmessig vurdering.

Punkt for punkt bygger kristendommen på stikk motsatte prinsipper. Skanse etter skanse har den vært nødt til å oppgi, men går med uforsvinningskjetting til angrep på vitenskapens seneste landevinninger, som alltid på ny beskjerer kristendommens territorium. Den suspenderer på selvvalgte punkter naturlovene og forutsetter vilkårlige brudd på årsakssammenheng. Den diskvalifiserer fornuften og bygger på oversanselige makters inngrep i menneskenes skjebne. Den erstatter utvikling med «åpenbaring», logikk med mirakler. Den er i ett og alt en levning fra det magiske prelogiske trinn i tankens historie et barbari som er totalt uforenlig med vår tids erkjennelse.

Sosialisme og kristendom er som ild og vann. Kommer de sammen må ilden slukne eller vannet fordampe.» (Helge Krogh: Meninger om religion og politikk)

Idealisme og materialisme

Er kristendom og sosialisme som ild og vann slik Helge Krogh her mener? La oss kort se på de filosofiske utgangspunktene. Filosofien deles i 2 hovedgrupper: Idealisme og Materialisme.

Idealismen har det syn at verden bare eksisterer som ideer eller forestiller hos oss og ikke representerer en selvstendig, «objektiv» virkelighet. I denne er det grunnleggende mens mate-

rien enten ikke tillates å eksistere eller i beste fall får lov til å spille en sekundær rolle. Virkeligheten er i sitt innerste vesen av åndelig art. Dette innebærer at verden må være skapt og styrt av en høyere makt. Religionens utgangspunkt er altså idealisme.

Materialismen derimot ser materien som det grunnleggende og ideene og tenkinga som et produkt av materien. Alt som skjer beror på at visse deler av materien påvirker andre deler. De materielle forholda er bestemmende for menneskenes utvikling. Sosialismen er som vi veit materialistisk.

Vi ser her at allerede i utgangspunktet havner kristendommen og sosialismen i hver sin leir. La oss så se på enkelte vesentlige ideologiske trekk. Er kristendom og sosialisme som ild og vann her også?

Kvinnesynt

La oss begynne med kvinnesyntet. Sosialister går inn for full likestilling mellom mann og kvinne.

I kristendommen er derimot kvinneundertrykking en naturlig følge av Bibelens lære, helt fra skapelsesberetningen (kvinnen skapt av og for mennene) og fram til Paulus (Mannen er kvinnens hode, kvinnen skal være mannen underdanig osv.) Kristendommen er en mannsreligion og med en mannlig gud, er mann som frelseren (som valgte ut 12 mannlige apostler). I sine lignelser bruker Jesus i hovedsak patriarkalske symboler og begreper.

a) Jesus trodde ikke på verdien av en økonomisk utjamning mellom klasser, og nøyde seg med å innskjer-

KRISTENDOM ELLER SOSIALISME?

pe plikten til en viss privat fattighjelp i det dennesidige samfunn.

b) Han stilte religiøse (ideologiske), sekteriske betingelser for de fattiges oppreisning. (Hvilken sosialist ville gjør det?)

c) Han mente at denne oppreisning (for de få utvalgte) ikke skulle finne sted på jorda, men først i hans hinsidige idealsamfunn, «Guds rike». (Som forøvrig mer har karakter av å være et slags fascistisk diktatur, med Jesus som den himmelske «der Führer», enn å være et kommunistisk samfunn.)

Sosialisten: Dere som er fattige har rett til samme andel av jordas rikdommer som andre mennesker, men dere må organisere dere og sjøl kjempe for deres rett til å organisere dere og sjøl kjempe for deres rett til oppreisning HER OG NÅ!

Jesus: Dere bør forbli fattige og nøye dere med de nødvendigste. Dere skal ikke strebe etter mer, men tvert om avstå fra å samle dere skatter på jorda. Skatter skal dere samle dere «i himmelen, hvor verken møll eller rust tærer, og hvor tyver ikke bryter inn og stjeler» (Matt. 6,19)

Sosialisten: Vi skal avskaffe fattigdommen på jorda — den er rik nok til det.

Jesus: De fattige vil alltid finnes på jorda. (Mark. 14,7)

Fordi Jesus påla de fattige å forbli i sin fattigdom, og samtidig holdt ei dør åpen til gudsriket også for de rike (Luk. 18,27), så måtte hans «evangelium» bli en meget

hensiktsmessig ideologi for det kapitalistiske kelasamfunnet!

Revolusjon

«Jeg sier: Elsk deres fiender, velsign dem som forbannet dere, gjør godt mot og en klar oppfordring til ikke å gjøre opp ør! Dette gjennomsyrrer hele Jesu lære. Sosialistene derimot sier klart i fra at de undertrykte skal gå sammen og gjøre opprør mot undertrykkerne. «Kristen-sosialister» pleier å trekke fram Bibelens nestekjærlighetsbud og sosialismens solidaritetstanke som «bevis» for et slektskap mellom kristendom og sosialisme. La oss se nærmere på dette.

Bibelens kjærlighetsbud sier at man skal elske alle, også ens fiender. Hvorfor skal man gjøre dette? Det er ikke for at de skal vise denne omsorg og interesse for medmenneskers ve og vel for at man derved kan skape det gode og trivelige samfunn på jorda. De skal ikke følge denne moral for å gjøre denne verden bedre, for å skape den fordragelighet og sosial trygghet som kan føre til fred på jorda. Nei, det er hensynet til en sjøl og ens hinsidige skjebne som er avgjørende: man skal handle moralsk og tro på moralpredikantens guddommelige fullmakt for ikke å bli dømt og straffet av en lunefull og farlig «far i himmelen» dem som hater dere og be for dem som forfølger dere». (Matt. 5,44).

Dette er klassesamarbeidsideologi på sitt værste

Sosialismens solidaritetstanke derimot springer ut fra erkjennelsen av det urettferdige ved de undertryktes elendighet og visjon om et rettferdig klasseløst samfunn. Alene er man svak, mens samhold gir styrke i kampen mot undertrykkerne. Man vender heller ikke det annet kinn til når man blir slått. Man slår igjen! Solidaritet kan være en dyd av nødvendighet for å overleve, men det er også en kamp for framtidige generasjoners levekår.

Men rett skal være rett: På tross av forskjellig utgangspunkt, innhold og målsetting så er det klart at i enkelte sammenhenger kan det være en parallellitet mellom nestekjærlighet og solidaritet i det konkrete arbeid.

Konklusjon

En forening av kristendom og sosialisme, av et idealistisk og et materialistisk livssyn, er en umulighet. Der er fundamentale motsetninger mellom disse to livssyn, så fundamentale at en forening bare kan skje gjennom inkonsekvente erkjennelsesteoretiske krumspring.

Den såkalte kristne sosialisme er derfor, en av vår tids besynderligste og mest selvmodsigende ideologiske kryssninger!

På tross av dette: Det er klart at kristne kan ha en del politiske progressive enkeltstandpunkter.

Harald Fagerhus

HEFTER:

- ☐ Om krig og fred 5,-
- ☐ Et ledd i en global strategi (om Sovjet) 8,-
- ☐ 27 spørsmål og svar om Rød Ungdoms politikk 5,-
- ☐ Sosialisme 10,-
- ☐ Rød Ungdoms studiesirkel 5,-
- ☐ Kort innføring i marxisme: *Filosofi og historiesyn* 10,-
- ☐ Kort innføring i marxisme: *Politisk økonomi* 15,-
- ☐ Rød Ungdoms organisasjonshåndbok 35,-
- ☐ Natur og miljøvern 5,-
- ☐ Rød Ungdoms handlingsprogram 5,-
- ☐ En innføring i marxisme, *studiesirkel* 20,-

PLAKATER:

- ☐ Mot nazisme og rasisme 1,-
- ☐ Rute 80, «ikke bare romantikk...» 2,-

MERKE:

- ☐ «Rød Ungdom» 2,-

☐ Jeg vil bli medlem i Rød Ungdom.

☐ Send meg fler opplysninger om Rød Ungdom.

☐ **Rute80** ett års abonnement 35,-

Navn:

Adresse:

Postnr: Poststed:

Skole: Alder:

Klipp ut og send inn til Rød Ungdom, Postboks 610, Sentrum, Oslo 1.

Ubåter er ingen spøk!

Sverige har hatt en rekke ubåtbesøk i den seinere tida. Da den ulykksalige Pjotr Grusjin rente båten sin på skjæret ved Karlskrona for snart ett år siden med atomtorpedoer ombord, klarte ikke en gang TASS og Pravda å bortforklare at at det vitterlig sto en hammer og en sigd på sida av ubåt-tårnet.

Denne høsten har det svenske forsvaret igjen hatt en ubåt i en svenske skjærgården, tilsynelatende uten at de har klart å få den opp. Men at det har vært en ubåt der er det liten tvil om, og alt tyder vel på at den kom fra Sovjet. Om svenskene slapp ubåten av politiske årsaker, eller om de virkelig ikke klarte å få den opp, blir kanskje aldri kjent.

Men land har hatt besøk av ubåter før, og slik gikk det da det lille landet Estland — som i dag bare eksisterer som en sovjetisk republikk — fikk besøk av en ubåt i september 1939, like etter at storkrigen var brutt ut for alvor. Artikkelene er hentet fra den svenske kommunistiske avisa «Gnistan».

Den 13. september 1939, seint på natta, kom den polske ubåten «Orzel» inn på Tallinns havn. Den var skadd etter et tysk angrep. De estniske myndighetene gikk ut med motorbåt og konstaterte at maskinen var skadet og at kapteinen Kloczowski var sjuk.

Estland erklærte at ubåten skulle interneres og føres til marinehavna. Da beordret kapteinen dykking, men under trussel om våpenbruk tilbaketog han ordren. På morgenen førtes ubåten til marinehavna og kapteinen, eskortert av en underoffiser, ble ført til sykehus. Kanonenes sluttstykker ble beslaglagt, såvel som sjøkart og torpedoer. En vakt ble plassert om bord og en på kaia.

Etter at mannskapet hadde fått badet og tatt bastu, fikk de lov til sove om bord.

Tvunget til avtale

Plutselig kom meldingen om at «Orzel» hadde dratt. Det viste seg at en offiser hadde en lommealbum med kart i. Vakta på kaia var slått bevisstløs, den ombord ble tatt med og ble seinere satt i land på Gotland. Tyskerne nøyde seg med å

la seg informere om hendelsen, men Sovjet protesterte mot at ubåten hadde fått muligheten til å slippe unna. I følge den hemmelige overenskomsten i samband med Stalin-Ribbentrop-pakten som ble inngått 23. august, var Estland sovjetisk interessesfære.

På regjeringens møte den 26. september rapporterte utenriksminister K. Selter fra sitt besøk i Moskva, der han hadde undertegnet en handelsavtale. Den sovjetiske utenriksministeren Molotov hadde foreslått en gjensidig bistandsavtale mellom Estland og Sov-

jet. Som påskudd for en slik avtale, hadde han pekt på «Orzels» flukt, samt Leningrads og Sovjetunionens sjøsikkerhetsbehov. Molotov hadde truet med å bruke andre metoder for å trykke Sovjets sikkerhetsinteresser hvis ikke avtalen kom i stand. Situasjonen krevde en hurtig avgjørelse, hadde han sagt.

Avtalen som ble inngått tillot Sovjetunionen å plassere tropper i Estland og disse troppene tvang seinere landet til å tilslutte seg Sovjetunionen.

YRKESKOLEN SOM FORSVANT?

Erling Kokkersvold og Liv Mjelde: Yrkesskolen som forsvant. Hvorfor, hvorledes, og med hvilke konsekvenser. Gyldendal Norsk Forlag. 103 sider.

Erling Kokkersvolds og Liv Mjelde bok: Yrkesskolen som forsvant reiser spørsmål om utviklinga av yrkesskolen, og hvilken framtid denne spesielle greina av det som i dag kalles videregående skole har. Liv Mjelde er sikkert godt kjent av mange av Rute 80s lesere, iallefall blant de som har gått på yrkesskolen og jobba innenfor YLI. Liv Mjelde var i sin

tid den viktigste drivkrafta bak stiftelsen av YLI i 1970, og hun har siden 1967 vært velferdssekretær og rådgiver ved Sogn videregående skole i Oslo, landets største yrkesskole.

Erling Kokkersvold har siden 1976 vært undervisningsinspektør ved Grønland voksenopplærings-senter i Oslo, og har før det siden 1966 jobba som spesialpedagog ved forskjellige skoler og behandlingsinstitusjoner.

I bokas første del legger Kokkersvold/Mjelde fram resultatene fra en undersøkelse de har foretatt blant elever som er tatt inn som elever på yrkesskolen på et sosialmedisinsk grunnlag. Undersøkelsen konkluderer med at yrkesskolen i større utstrekning enn noen annen skoleform gjør det lettere for stoffmisbrukere, skoletapere og ungdom som har drevet utfor samfunnet, å ta seg inn igjen. Kombinasjonen av teoretisk og praktisk arbeid gjør at disse ungdommene slipper å komme til kort, og særlig gjennom det praktiske arbeidet på verkstedene blir de sett på som likeverdige elever. Resultatet av undersøkelsen viser da også at over 80 prosent av de elevene som er tatt opp på yrkesskolen på sosialmedisinsk grunnlag klarer å skaffe seg en beskjefligelse etter yrkesskolen som kan kalles for «positiv», dvs. arbeid, annen utdanning

eller tilbakeføring til samfunnet.

Den andre delen diskuterer kapitalismens behov for høyt utdannet arbeidskraft, og om skolen er med på å sementere de eksisterende klasseforholdene. Som Kokkersvold/Mjelde sier:

«Seinere tids forskning har likevel vist at vi langt fra har nådd de mål som arbeiderbevegelsen har satt seg når det gjaldt utdanningspolitikken. Det er snarere slik at utdanningssamfunnet gjenspeiler ulikheten i samfunnet ellers. Og likhetsideologien — om at alle har like sjanser bare man anstrenger seg — får nok også den individuelle taperfølelsen til å forsterkes hos en del av arbeiderklassens barn som ikke klarer seg i vår konkurranseskole.

Årsaken til at arbeiderklassens barn ikke gjør det så godt på skolen som borgerskapets barn, framstilles noe diffust i boka, men forfatterne peker på forskjellene mellom de sosiale nettverk i arbeiderklassen og middelklassen. Disse forskjellene beskrives som henholdsvis defensive og offensive. Videre legges det vekt på at barn fra arbeiderklassen sosialiseres inn i en annen kultur. Vi finner også forskjeller innenfor det sosiale nettverk, dvs. kontakt med naboer, arbeidskamerater og familien. Kon-

takten er nær. En snakker her om et tildelt nettverk som er stabilt.

Middelklassens nettverk er i større grad oppnådd gjennom utdanning, arbeid og organisasjonsliv. Det omfatter derfor i mindre grad familien, og består gjerne av arbeids-/studiekamerater.

Ut fra dette må den kulturelle barne ta med seg bli forskjellig (s. 63).

Den tredje delen diskuterer yrkesskolens særpreg som utdanningssted med sterk vekt på praktiske kunnskaper, «ikke åndens — men hændens arbeid».

Og den fjerde delen prøver å se litt framover hva som blir yrkesskolens plass i framtida utdanningssamfunn.

Det er ei debattbok, som ikke trekker de klareste konklusjonene. Det ser heller ikke ut til å ha vært meningen. Skal man sette en merkelapp på boka kan det vel sies at den er skrevet i den tradisjonelt sosialdemokratiske tradisjonen godt oppblanda med Gudmund Hernes og andre maktforskere. Men en slik merkelapp blir utilstrekkelig, rett og slett fordi de færreste har satt seg inn i, og diskutert problemene med yrkesskolen og dens framtid. Og i den sammenhengen tror jeg boka kan være en god begynnelse: en introduksjon til problemene i den videregående skolen.

KNUT IVAR SKEID

MISSING

«...på en stadion i Santiago,
sitter sangeren Victor Jara...»

Slik åpner en sang vi ofte har lyttet til, og sunget med på. Kanskje både opprørte og vantro, eller kanskje har den kun vært én av et knippe politiske låter på reportoare?

Og så var det disse datoene da, som slettes ikke er så lette å holde rede på. Den 11. september både kom og opprant, uten at vi kanskje så noe spesielt ved det.

Chile er glemt, er det fastslått. Vi leter skamfullt etter syndebooker — og slår raskt ned på pressen. Noe som nok ikke var et dumt valg. Man ofrer ikke trykksverte på Chile lenger, «The story's been told ... En gammel nyhet er en død nyhet.»

I filverdenen gjelder gudskjelov andre lover. Filmen kan lette på glemselens slør, slenge oss virkeligheten i trynet, og skjære igjennom der hvor andre medier ofte snarere fremmedgjør oss fra begivenhetene.

Filmens lette tilgjengelighet vel-signes kanskje overlegent fra en del hold, og spesielt ved filmer som dette, som de «uopplystes» redning. Etter å ha sett «Missing» kan vi saktens spørre oss om den ikke kom i grevens tid, for flere. Uansett om vi er en «glemsk demonstrant» eller «ikke demonstrant», like forbanna viktig er det for oss alle sammen at det lages filmer, og at vi igjen og igjen — eller for første gang, fortelles

hva fascisme er — at vi ser likene, panservognene og terroren.

Costa Gavras film er berømmet av en samstemt presse, og mottok Gullpalmen under filmfestivalen i Cannes tidligere i år. Det er ikke ofte det produseres så sterke og farlige filmer «over there», men så måtte det også en utlending til for å lage den.

Til venstre Sissy Spacek og Jack Lemmon fra en scene i «Missing». Lemmon fikk forøvrig prisen som beste skuespiller for prestasjonene sine i denne filmen.

Historien vi får høre er en autentisk fortelling, vi må nesten ti år tilbake i tiden, til september 1973, da fascistkuppet med general Pinochet i spissen felte Allendes sosialistregjering. I kulissene sto imidlertid enda høyere herrer og dro i trådene, og det er disse kjensgjerningene; CIA og Washingtons medvirkning, Costa Gavras setter søkelyset på.

Et ungt amerikansk par er bosatt i Chile. Når kuppet inntreffer befinner han, Charles, seg tilfeldigvis i en kystby der planleggingen av kuppet finner sted. Han konstanterer at det befinner seg forbløffende mange amerikanske militære der, han er ikke videre flink til å skjule sin nykjerrighet, og han blir fort ansett for å vite for mye. Like etter å ha returnert til hovedstaden Santiago forsvinner han, i følge vitner er han sett

bortført av soldater. Hans kone Beth, som spiles av Sissy Spacek, begynner så jakten på å finne ham igjen. Charles' far, spilt av Jack Lemmon, ankommer fra New York, og han er av den typen som i søvne høytydelig har deklamert at han er «proud to be an american».

Og han ankommer Chile overbevist om at han vil få all tenkelig hjelp av den amerikanske ambassade. Der får han så servert teorien om at hans sønn har arrangert forsvinningsnummeret for å sverte juntaen.

— Eller, hevder de, har han gått frivillig i deknning.

Men ettersom jakten utvikler seg blir faren stadig konfrontert med nye tvetydigheter og «glipper» fra ambassadens side, han gjennomgår en tung prosess før brikkene faller sammen til et bilde uten rom for mange

illusjoner. Det er blitt gjort klart for ham at juntaen ikke ville våge å henrette amerikanere uten de amerikanske myndighetenes tillatelse. Likevel viser det seg til slutt at sønnen var blitt skutt ned en av de aller første dagene etter at han forsvant.

Det opplyses i filmen at den virkelige faren forsøkte å saksøke flere av de involverte for medvirkning i hans sønns død. Hvorav en het Henry Kissinger! Saken ble ikke tatt til følge...

Sakspapirene er imidlertid den dag i dag hemmelighetsstempla.

«Missing» er et krasst angrep på USAs Latin-Amerika politikk og den ble — det bør vi for ordens skyld ta med — forsøkt stoppet av amerikanske myndigheter mens den ennå var på produksjonsstadiet.

Vi så filmen sammen med en sekstenåring. Etterpå spurte hun oss hvor dette var. Litt vantro fortalte vi det, og spurte om hun ikke hadde hørt om Chile?

— Nei, men kan'ke du si fra neste gang det går en sånn film a'?

THERESE BJØRNEBOE

DAG SOLSTAD

beretning om den
store politiske
vekkelsen som
har hjemstøkt vårt
land

OKTOBER

GYMNASLÆRER
PEDERSENS
BERETNING

Dag Solstad: Gymnaslærer Pedersens
beretning om den store politiske
vekkelsen som har hjemstøkt vårt
land.
Forlaget Oktober.
118 kroner.

«Gymnaslærer Pedersens beretning om den store politiske vekkelsen som har hjemstøkt vårt land» er Dag Solstads siste bok. I boka følger vi gymnaslærer Pedersens omvendelse til AKP(m-l) og hans opplevelser som medlem av dette parti i en norsk småby. Alle ml-ere vil kjenne igjen hans skildringer av sommerleire, kadervurderinger, troen på Kina og legen som begynte som industriarbeider. Boka slutter med at en av ml-erne blir sosialdemokrat og gymnaslærer Pedersen føler seg ikke riktig bra han heller.

Boka er et godt tidsbilde. Den skildrer AKP(m-l)s utvikling og gir et godt bilde av hvordan medlemmene

opplevde det. Men jeg er likevel usikker på resultatet. Problemet er at boka sjelden kommer lenger enn til å skrape på overflata. Som skildring av hvordan disse menneskene opplevde 70-åra er Solstads bok sterk, ironisk og oppriktig nok. Men som forsøk på å gå i dybden for å forklare AKP(m-l)s problemer strekker den ikke til. En kan selvsagt innvende at Solstad er en skjønnlitterær forfatter og ikke partistrateg. Men å trenge inn til de grunnleggende årsakene og sammenhengene må også være et mål for forfattere og kanskje spesielt dem.

Bokas styrke er at den forhåpentligvis gir leseren et puff i ryggen til å sette i gang selv. For gymnaslærer Pedersens beretning viser oss at behovet

for å gå i dybden for å forklare AKP(m-l)s problemer, og dermed antyde en løsning av dem, er større enn noensinne. Og hvis dette var Solstads hensikt har han lyktes i sitt prosjekt.

MI-bevegelsen trenger en diskusjon om den kommunistiske tradisjonen, om partiets rolle og om den sosialistiske strategien. Munner dagens situasjon ut i en grunnleggende og fordomsfri debatt om disse spørsmåla er vi på riktig vei. At AKP(m-l) trenger en slik diskusjon er Solstads nye bok et rungende bevis på. Vi får bare håpe at de som for sterkt solidariserer seg med fortida, og føler ansvar for den, ikke stikker for mange kjepper i hjula for en sånn nødvendig utvikling.

BJARNE BRORSON

Gjester i Ruta:

Pol- arbeid- erne

Tekst & Foto:
Knut Ivar Skeid

Tore Nygårdsmoen og Svein Pedersen: — Vi streiker til langt over nyttår om nødvendig.

— Så får du huske på å skrive at dette er en viktig *politisk* streik da. Hvis vi vinner, vil det få følger for mange andre fagorganiserte. Og tilsvarende hvis vi taper. Sist gang vi streika, i 1978, fikk vi gjennom kravet om at vi skulle ha spisepausa inn i arbeidstida. Det førte til at mange andre også stilte det kravet — og vant.

Vi lover at vi skal få med noe om det, så nå er det gjort. Og da er det jo straks lettere å gå løs på selve intervjuet.

Det er Pol-arbeiderne det er snakk om, når dette skrives i streik på niende uka, og hvis ikke Willoch'en griper inn med tvungen lønnsnemnd eller annet fanteri, har iallefall pol-arbeiderne kroner nok til å streike til godt utpå nyåret.

Mest gutter

På streikekontoret er det full aktivitet, enda klokka bare er noen få minutter over åtte. Praten ligger som en jevn dur over lokalet. Noen snakker med klubbtiltitsmenn på telefonen. Andre snakker om aksjonen de skal ha utafør stortinget seinere samme dag. Litt øre i hue, får vi tak i to av de yngre på kontoret, og trekker inn i naborommet for å få til intervjuet.

Svein Pedersen (23) stikker til oss et kaffekrus i plast, og roper på Tore Nygårdsmoen (24). — Hei, nå skal du intervjues i Rute 80, sier han.

— Er det ingen jenter med på streiken? spør vi, etter å ha registrert at iallefall streikekontoret ikke akkurat er overrepresentert av kvinnene.

— Joa, det er mye mer jenter som jobber på Polet enn det du kan se her. Omtrent en tredjedel av de ansatte er jenter, sier Svein, og ser seg rundt bordet, der flere andre streikende polarbeidere sitter. De nikker, — jo, en tredjedel, stemmer bra.

50 - 60 aktivister

— Hvordan er det å streike, det har jo gått ei stund nå?

— Det er klart det er problemer for en del folk. De er vant til å gå på jobben hver dag. Men mange får også gjort ting de har hatt lyst til å få gjort i mange år, tapetsere litt i leiligheten, være litt sammen med ungene sine og sånn. Og så er det jo mange som er aktivister, det er vel en 50 - 60 av oss som holder på hele dagen og vel så det, tenker jeg. I tillegg går jo alle streikevakt oppe på Hasle, og alle har deltatt i en postkasseaksjon vi nylig har hatt her i Oslo. Og så har vi jo streikemøter og utgir streikeavisa

«Mot-Pol» som kommer ut en gang i uka.

— Dattri mi, som er fem år, våkna i dag tidlig og sa: «Nå pappa, skal du ut på gata igjen i dag da.» Og så skryter hun i barnehagen av at hun har en far som er i streik, sier en av karene rundt bordet, Trond.

— Ja, dattri mi går på ungdomsskolen, og hun kunne tenkt seg å bli utplassert i industrien — som streikende polarbeider — slik at hun kunne vært med rundt og informert, sier Per, som når han ikke streiker kjører lastebil fullastet med sprit ut fra Polets anlegg på Hasle.

— Hvordan går det økonomisk, hvor lenge klarer dere å holde det gående?

— Nå får vi 55 kroner dagen fra forbundet vårt, Norsk Nærings og Nytelsesmiddel forbund i streikebidrag. I tillegg får de som har kone som ikke jobber 17 kroner og 11 kroner for hvert barn.

Magert?

— Men det er jo ikke mye å bli feit av?

— Nei, men så får vi i tillegg utbetalt streikebidrag fra vår egen streikekasse, slik at summa summarum klarer vi oss ganske bra. Hvor mye vi utbetaler fra streikekassa, eller hvor stor denne streikekassa er, vil vi ikke fortelle noe om, fordi det kan gi Pol-ledelsen for gode opplysninger om hvor sterkt vi står. Men på forsommeren da vi satte i gang med forhandlinger tok vi inn en ekstrakontingent på 200 kroner uka for å styrke streikeberedskapen.

Nå begynner det også å strømme inn med penger fra fagforeninger, klubber, forbund og politiske organisasjoner.

— Og nå skal dere streike fram til 1. desember. For da blir det permittert mer enn 2500 som rammes av streiken. Og det er i følge Aftenposten regjeringas ramme for hvor langt de vil la streiken gå før de bestemmer tvungen voldgift?

— Det er ingen automatikk i at det blir tvungen lønnsnemnd. Men det er jo klart at det er en politisk drakamp hele greia. Polet taper hver dag 10 millioner kroner på at vi er i streik. Vi har regna ut at i slutten av november har Polet tapt like mye penger som det ville kostet å gi alle ansatte på Polet 1. million kroner hver i året i lønns-tillegg!

Dessuten har vi jo fått støtte fra Hotell og Restaurantforbundet, og det er jo i tilfelle de som blir rammet.

Vi vil heller ikke gå med på at det streiken vår fører til så store problemer som arbeidsgiverne innafor restaurantbransjen vil ha det til. Det er en

kjent sak at mange hoteller og restauranter har hatt trøbbel lenge med overkapasitet. Nå slår de to fluer i ett smekk, permitterer ansatte, samtidig som de legger skylda på pol-arbeiderne for det.

Kelnerne støtter oss

Dessuten er det mange som truer med permitteringer for å tvinge oss tilbake på jobben. F.eks. sa ledelsen for Park Hotell i Sandefjord at de rissikerte å måtte permittere flere hundre hvis streiken fortsatte. Men nå nylig averterte de i avisene med at de hadde en velfyllt vin-kjeller...

— Men det er jo klart, sier Svein, hvis det blir lønnsnemnd er det jo ikke vi som tjener på det. I ei slik lønnsnemnd vil det jo stort sett sitte statens folk og de vil nok også vite å ivareta statens interesser.

— Hvor lang tid vil det ta fra streiken er avblåst og til hele bedriften er i full drift igjen, slik at alle utsalgene har fått de fleste varene på lager igjen?

— Det spørs jo hvordan streiken slutter det, sier de. Hvis vi blir tvunget tilbake av lønnsnemnd er det jo klart at arbeidslysten og lyst til å arbeide overtid ikke vil være på topp.

— Er dere fornøyd med den støtten dere får?

— Ja, nå begynner det å gli. Og vi har fått støtte fra alle tenkelige steder — fra godt betalte fagarbeidere, til ekstremt lavtlønna kvinnearbeidsplasser.

— Jeg var på en turne i Bergen for en stund siden, sier Svein og der var jeg på Schjotts vaskeri, en typisk lavtlønt kvinnearbeidsplass. Men penger til streikestøtte hadde de! Det var helt imponerende.

— Og så har vi fått støtte fra Ungmob her i byen, sier Tore.

— De kom opp til streikevaktene på Hasle med smørbrød og kaffe, og 500 kroner som de had-

Rød Ungdomstøtte

Oslo Rød Ungdom har i et brev til streikekomiteen for pol-arbeiderne forpliktet seg til å samle inn 2000 kroner hver ute så lenge streiken pågår. Et eksempel til etterfølgelse for andre Rød Ungdom-lag og til andre politiske ungdomsorganisasjoner?

de samla inn. Og hvis vi skulle få ytterligere trøbbel med polledelsen, var det ikke noe problem for dem å okkupere hele anlegget! sa de.

Godt miljø

— Så må dere si at det har blitt så bra miljø på Polet de seinere åra. Det er slutt på den tida alle gikk rundt og trodde at polarbeidere bare gikk rundt og småsupa på jobben. Rolf Aakervik, for dem som husker ti år tilbake i tida, kjent som rockemusiker i rockegruppa «Bazar» stikker hodet inn gjennom dørsprekken og formaner intervjuobjektene.

Og det stemmer det. Svein kan fortelle om bedriftsfotballen, om kameratskapet og om miljøet på arbeidsplassen. — Jeg tror jeg kan si at det er mindre drikking blant arbeidsfolka på Polet enn på mange andre arbeidsplasser. Og den nye bevisstheten de seinere åra har vel ført til at miljøet har «tørka» ytterligere opp. Mange av de eldre som jobber der er svært fornøyd med miljøet.

Etterhvert sklir hele forsamlinga over til å fortelle gamle historier om pol-arbeidere som drakk på jobben, om polarbeidere som tok med seg fanta-

stiske mengder brennevin ut av porten når de gikk hjem om kvelden og om raffinerte utsmuglingsmetoder. Historier som alle mennesker i dette landet som har hatt en kamerat, eller slektning som har hatt sommerjobb på Polet kan fortelle. — Men mesteparten er usant, forteller de.

— Det er vanskelig å smugle sprit ut av Polet, og jeg tror ikke det er mange som gjør det heller. For kontrolltiltakene er svært strenge og blir du tatt, er sjansen for å få sparken stor.

Også streiken er med på å styrke miljøet blant oss, sier Svein. Det er jo mange her som jeg ikke kjente før streiken begynte, sjåfører eller folk som jobber på andre avdelinger. Og dem kommer jeg sikkert til å omgås også etter at streiken er over.

— Samme for meg, sier Per. — Vi som er sjåfører ser jo nesten aldri noen av de som jobber inne på tapperiet, slik at jeg har blitt kjent med en drøss nye pol-arbeidere, enda jeg har jobba på der i mange år.

— Ettersom hele Norge er tørrlagt for pol-varer. Har dere ordna med akkevitt for deres eget julebord?

— Nei, vi har nok ikke det. Men lange biten over grensa til Sverige er det vel ikke for noen av oss...

Aktiviteten på streikekontoret i Storgata 39 er hektisk. Og mer aktiv blir den nok i tida som kommer. Nå tørker snart alle polutsalgene ut, etter at også pol-arbeiderne i Bergen, Trondheim og på Hamar blir tatt ut i streik.

Støtt streiken

Bidrag sendes til Streikekomiteen, v/Vinmonopolets Arbeiderforening, Storgata 39, Oslo 1.
Postgiro: 2 04 67 12

Freds-

Alle massemedia er fra seg av begeistring. NRK, Dagbladet, Arbeiderbladet... Utenriksminister Stray, alle partier på Stortinget — ikke ett skår i gleden! I Norge er det skapt et inntrykk av at Alva Myrdal er et av de største menneskene i historien. Det færre nevner er at hun er en utrettelig talsmann for ensidig nedrustning. Hun ønsker en atomfri sone i Norden uten sovjetiske våpen blir talt med, og hun ønsker at små land som Norge skal begynne å ruste ned. Dette er hennes politiske budskap. Vi for vår del mener at forsvaret av den nasjonale uavhengigheten er det viktigste bidraget til forsvaret av freden. Derfor har Rød Ungdom to år på rad støttet opp om at Lech Walesa skulle få Fredsprisen. Faktisk har til og med Europaparlamentet gått inn for at Lech Walesa skulle få årets Fredspris. Den norske Nobelkomité hadde ikke mot til å treffe en slik avgjørelse, i Dagbladet blir det sagt rett ut at en slik avgjørelse ville gitt Nobelkomitéen en «Uheldig anti-sovjetisk profil». Vi slutter oss derfor til den franske avisa «Le Quotidien» som etter at det var klart at fredsforhandlerne hadde fått årets pris, skrev:

«Nobelkomitéen hadde det enkle valg mellom mot og feighet, mellom uavhengighet og medløperi. De valgte feighet, kjølighet, blindhet og medløperi. De fem norske kremmere har pruttet om frihetens pris — la dem bare beholde den.»

Hvis Nobelkomitéen hadde gitt prisen til Lech Walesa ville det tilsvart utdelingen til Carl von Ossietzky i 1936. Det var en uredd tildeling som var en klar utfordring til datidens aggressive krigsmakt; Hitler-Tyskland. En Fredspris til Lech Walesa ville vært en like uredd handling mot dagens krigsmakt nummer én: Sovjet. De valgte unfallenhets. Det tjener dem til liten ære.

pris?

FOTO: BERNHARD EIDE